

PRVI HRVATSKI VOJNOSTRUČNI MAGAZIN

# HRVATSKI VOJNUK



Broj 509 • 23. rujna 2016. • Izlazi od 1991.

CIJENA 10 KUNA

EUR 2,10  
CAD 3,00  
AUD 3,30  
USA 2,00  
CHF 3,50  
SLO EUR 1,80  
SEK 17,00  
NOK 17,00  
DKK 15,50  
GBP 1,70

25. OBLJETNICA  
SPECIJALNIH  
SNAGA OSRH

VOJNI ODBOR  
NATO-a U SPLITU

MEĐUNARODNA VOJNA VJEŽBA

# IMMEDIATE RESPONSE 16

PRINTED IN CROATIA  
ISSN 1330 - 500X  
0 3 8 1 6  
9 7 1 3 3 0 5 0 0 0 0 3

25. OBLJETNICA HRM-a

JAMAC SIGURNOSTI  
I STABILNOSTI NA  
JADRANU



#### AUTOMAT MP5

Iako su prvi modeli svjetski poznatog i raširenog njemačkog automata predstavljeni prije više od pedeset godina, on ni danas ne gubi svježinu. Bio je izrađen u skladu s najvišim tehnološkim standardima tog vremena, toliko naprednim da su mnogi ostali gotovo nedostižni i u XXI. stoljeću. [str. 34]

#### IMMEDIATE RESPONSE 16

Međunarodna vježba Immediate Response, u organizaciji OSRH i Slovenske vojske i uz potporu Zapovjedništva Američke kopnene vojske za Europu okupila je više od 2000 sudionika. U Hrvatskoj je na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" od 11. do 21. rujna održana "klasična" vojna vježba na zemljишtu... [str. 14]



Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVO / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@mohr.hr), Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@mohr.hr)

Urednici i novinari: Leida Parlov (leida.parlov@mohr.hr), Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com), Petra Kostanjšak (petra.kostanjšak@mohr.hr)

Lektura / korektura: Gordana Jelavić (gjelavic50@gmail.com), Andrea Pavlić. Prijevod: Dubravka Marić (dmaric@mohr.hr), Fotograf: Tomislav Brandt, Josip Kopić

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zfrank@mohr.hr), Ante Perković, Predrag Belušić, Marketing i financije: Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322, Tisk: Znanje d.o.o., Mandićeva 2, Zagreb

Adresa uredništva: Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10000 Zagreb, e-mail: [hvojnik@mohr.hr](mailto:hvojnik@mohr.hr)



## DOGADAJI

### VOJNI ODBOR NATO-a U SPLITU

Najviši vojni dužnosnici Saveza na Konferenciji u Hrvatskoj [4]

### AEROMITING U ZELTWEGU

"Krla Oluje" na AIRPOWER-u 16 [17]

### 37. KONGRES EUROPSKOG UDRUŽENJA VOJNIH NOVINARA

O vojnim temama u gradu mira [20]

## PRENOSIVI ZVUČNICI IZ LG-ja

Mase samo 167 grama, kompaktan te otporan na prskanje vode, LG-jev prenosivi zvučnik PH2 svestran je i prilagođen za uporabu izvan zatvorenih prostora, jednako kao i snažniji PH4 [str. 51]

## MORH I OSRH

### 25. OBLJETNICA HRM-a

Jamac sigurnosti i stabilnosti na Jadranu [8]

### 25. OBLJETNICA SPECIJALNIH SNAGA OSRH

Težite i dalje izvrsnosti i s ponosom nosite zelenu beretu [10]

### CRKVA HRVATSKIH MUČENIKA U UDBINI

Prvo vojno hodočašće Hrvatske kopnene vojske [12]

### OSRH

Četvrti HRVCON vratio se iz misije Resolute Support [23]

## VOJNA TEHNIKA

### NOVOSTI

Korejske fregate za Filipine [24]

Raider - ime novog bombardera [26]

Pametna bomba iz Sudana [27]

### RATNA MORNARICA

Stabilizacijske fregate [28]

### VOJNA POVIJEST

Hrvatski vojnik

Nikola Šubić Zrinski [39]

Naslovnicu snimio Tomislav BRANDT

BROJ 509 | 2016

# SADRŽAJ



U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)  
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2016.



[www.hrvatski-vojnik.hr](http://www.hrvatski-vojnik.hr)

Pratite nas i na  
društvenim mrežama



**VOJNI ODBOR NATO-A U SPLITU**

# NAJVIŠI VOJNI DU NA KONFERENCI

"Hrvatska je ravnopravna članica NATO-a i kontinuiranim sudjelovanjem u operacijama Saveza pokazuje predanost načelima koja spajaju Savez," rekao je predsjedavajući Vojnog odbora NATO-a general zbora Petr Pavel na početku Konferencije održane od 16. do 18. rujna u Splitu koja je okupila načelnike glavnih stožera članica Saveza.

Predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović poručila je načelnicima glavnih stožera da je njihov zadatak otići korak dalje u suočavanju s brojnim izazovima koji su pred Savezom. "Odgovor kako se nositi s izazovima stane u jednu riječ koja obuhvaća temeljno načelo i vrijednost NATO-a, a to je solidarnost," zaključila je hrvatska Predsjednica...



Peta KOSTANJŠAK, snimili Tomislav BRANDT, Stjepan BRIGLJEVIĆ



## NAJVIŠE VOJNO TIJELO SAVEZA

Glavna je uloga Vojnog odbora NATO-a izдавanje smjernica i savjeta o vojnoj politici i strategiji. Odbor je odgovoran za preporuke političkim tijelima NATO-a o potrebnim mjerama za zajedničku obranu NATO-ova prostora kao i provedbi odluka vezanih uz operacije i misije pod vodstvom Saveza. Vojni odbor NATO-a, najviše vojno tijelo, čine načelnici glavnih stožera 28 zemalja članica koji zasjedaju najmanje tri puta godišnje. Vojni odbor savjetuje Sjevernoatlantsko vijeće kao najviše političko tijelo NATO-a o vojnim pitanjima na temelju konsenzusa svih članova. General Petr Pavel, predsjedavajući Vojnog odbora, najviše je rangirana vojna osoba Saveza.

# DUŽNOSNICI SAVEZA JI U HRVATSKOJ



Grad Split bio je domaćin najvišim vojnim dužnosnicima na Konferenciji Vojnog odbora NATO-a održanoj od 16. do 18. rujna. Konferenciju je službeno otvorila predsjednica RH i vrhovna zapovjednica OSRH Kolinda Grabar-Kitarović u nazočnosti ministra obrane Josipa Buljevića. Uoči početka radnog dijela, načelnik Glavnog stožera OSRH general zboru Mirko Šundov objasnio je kako je riječ o redovitoj konferenciji Vojnog odbora NATO-a u formatu načelnika glavnih

stožera te kako je to prvi takav sastanak održan nakon NATO-ova samita u Varšavi. "Jedna je od važnih tema sastanka kako i na koji način primjeniti zadaće o kojima je raspravljalo najviše političko tijelo NATO-a u formatu predsjednika država i vlada te kako i na koji način vojna struktura Saveza mora odgovoriti na ta pitanja i izazove," rekao je general Šundov. U obraćanju načelnicima glavnih stožera i vojnim predstavnicima zemalja članica NATO-a, predsjednica

Kolinda Grabar-Kitarović poželjela je svima dobrodošlicu i zahvalila im na dolasku, ali i na dosadašnjem doprinosu koji unutar Saveza daje svaka od članica i njezine oružane snage. "Zahvaljujem svima vama, ali i svim vašim pripadnicima i pripadnicima na njihovoj predanosti Savezu i na njihovoj sudjelovanju u mnogim misionama mira u svijetu," istaknula je Predsjednica RH. Nastavila je kako je Konferencija izvrsna prilika za konstruktivnu raspravu i nastavak

## VOJNI ODBOR NATO-A U SPLITU



**Nakon završetka radnog dijela, predsjedavajući Vojnog odbora NATO-a general zbora Petr Pavel i načelnik Glavnog stožera OSRH general zbora Mirko Šundov kao domaćin održali su konferenciju za medije**

razgovora na temeljima NATO-ovih samita u Varšavi i Walesu. Predsjednica je poručila načelnicima glavnih stožera da je njihov zadatak otici krok dalje u suočavanju s brojnim izazovima koji su pred Savezom. "Odgovor kako se nositi s izazovima stane u jednu riječ koja obuhvaća temeljno načelo i vrijednost NATO-a, a to je solidarnost," zaključila je predsjednica RH Kolinda Grabar-Kitarović.

U uvodnom je obraćanju predsjedavajući Vojnog odbora NATO-a general zbora Petr Pavel zahvalio Predsjednici RH na dobrodošlici i gostoljubivosti, ali je također zahvalio i na aktivnoj ulozi Hrvatske unutar Saveza. "Hrvatska je ravnopravna članica NATO-a i kontinuiranim sudjelovanjem u operacijama Saveza pokazuje predanost načelima koja spajaju Savez," rekao

je. Govoreći o temama Konferencije u Splitu, predsjedavajući je istaknuo da je planirana rasprava o mogućim poboljšanjima zapovjedne strukture, kao i strukture snaga NATO-a. Istaknuo je također da je u drugom dijelu konferencije fokus bio na operacijama i aktivnostima NATO-a, s posebnim naglaskom na misiju potpore miru Odлуčna potpora koja ostaje glavni operacijski napor Saveza. Nakon završetka radnog dijela, predsjedavajući Vojnog odbora NATO-a general zbora Petr Pavel i načelnik Glavnog stožera OSRH general zbora Mirko Šundov kao domaćin održali su konferenciju za medije. General Pavel, koji je prije dolaska na sadašnju dužnost bio načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga Češke Republike, prezentirao je neke od zaključaka Konferencije održane u Splitu. "Savez mora imati potrebne sposobnosti, snage i resurse da odvrti protivnika i obrani članice od bilo kakve prijetnje. Dosad je puno postignuto, ali potrebna je kontinuirana prilagodba. Ovaj je sastanak bio prilika da se okupe načelnici glavnih sto-



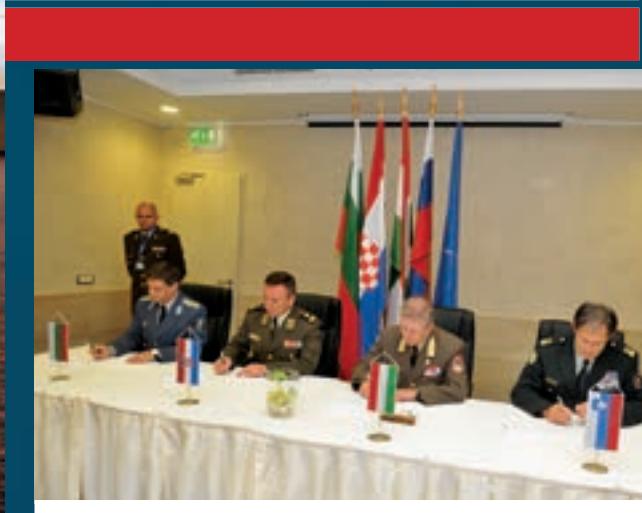
žera zemalja članica Saveza, dva strateška zapovjednika, kao i Crna Gora koja je dobila pozivnicu za članstvo u NATO-u, kako bi mogli raspravljati o implementaciji odluka koje su predsjednici država i vlada donijeli na samitu u Varšavi u srpnju," rekao je general Pavel. Načelnik Glavnog stožera OSRH general zbora Mirko Šundov istaknuo je kako je Republika Hrvatska prvi put domaćin takve konferencije. "Jedno od važnih pitanja o kojima smo raspravljali bile su terorističke prijetnje



## SVEČANA CEREMONIJA OTVARANJA

**Svečana ceremonija otvaranja Konferencije Vojnog odbora NATO-a održana je 16. rujna u splitskoj Galeriji Meštrović uz prigodan kulturni program. Predsjedavajućeg Vojnog odbora NATO-a generala zbora Petra Pavela dočekao je načelnik Glavnog stožera OSRH general zbora Mirko Šundov. Nakon svečanog otvaranja, sudionici Konferencije razgledali su Galeriju Meštrović uz stručno vodstvo. "Republika Hrvatska, odnosno Grad Split od 16. do 18. rujna 2016. domaćin je najvišim vojnim dužnosnicima NATO-a na Konferenciji Vojnog odbora. To je za našu zemlju iznimna čast i odgovornost, ali i dokaz da NATO cjeni predanost Republike Hrvatske načelima solidarnosti i jedinstva Saveza," rekao je u izjavi za medije komodor Marijko Staničić, načelnik Uprave za planiranje Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske. Sudionici Konferencije također imali priliku obići kulturne i povjesne znamenitosti Splita.**





kao najveća opasnost svjetskoj sigurnosti i stabilnosti, ali i druge ugroze koje prijete svjetskom miru i gospodarstvu. Države članice NATO-a, pa tako i Hrvatska, jedinstvene su u stavu da se borba protiv terorizma mora nastaviti," rekao je general Šundov u izjavi za medije i dodao da je Hrvatska posvećena zajedničkoj borbi protiv svih kreatora nestabilnosti u svijetu, zajedno sa svojim saveznicima i partnerima. "Dokaz za to je činjenica da smo angažirani u šest operacija i misija potpore miru, od kojih dvije vodi NATO, a sudjelovat ćemo i u najnovijoj

NATO-ovoj inicijativi da se ojača raspored snaga na istočnim granicama Saveza," rekao je general Šundov. Riječ je o ojačanoj mehaniziranoj satniji koja bi tijekom 2017. bila angažirana u sastavu njemačke borbe grupe raspoređene u Litvi. General Pavel na kraju je zahvalio generalu Šundovu na domaćinstvu, ali i na doprinosu koji Hrvatska daje zajedničkoj sigurnosti, te još jednom zahvalio svim pripadnicima i pripadnicima Oružanih snaga RH na predanosti Savezu te sudjelovanju u misijama i operacijama potpore miru širom svijeta. ■

## PISMO NAMJERE O SURADNJI

Načelnici oružanih snaga Hrvatske, Bugarske, Madarske i Slovenije potpisali su nakon završetka Konferencije u ime ministara obrane Pismo namjere o zajedničkoj suradnji pri razvijanju zrakoplovnih vojnih sposobnosti postrojbi za specijalne operacije (*Letter of Intent concerning Creation of Multinational Special Aviation Training Solution*). Potpisivanje tog sporazuma nastavak je dosadašnje uspješne suradnje savezničkih oružanih snaga i čvrst je temelj za ustpostavu multinacionalnog centra za obuku i uvježbavanje zrakoplovnih postrojbi namijenjenih provedbi zadaća specijalnih operacija. Cijeli je projekt pod pokroviteljstvom NATO-ova Zapovjedništva za specijalne operacije i Sjedinjenih Američkih Država. General Pavel, koji je nazoočio potpisivanju, čestitao je načelnicima na toj odluci i izrazio nadu da će usvajati takva multinacionalna rješenja i u drugim područjima, a NATO savez u tome će ih nastaviti podupirati.



## 25. OBLJETNICA HRM-A

**"Od protivnika ste baš ovdje u Šibeniku u hrvatsko vlasništvo vraćali prve ratne brodove kao zametak naše mornarice. Vi ste jamac sigurnosti i stabilnosti na Jadranu. Vrhunski osposobljeni pripadnici ključna su snaga HRM-a i nastavite tim pobjedničkim putem," istaknuo je ministar obrane Josip Buljević te dodao kako su pripadnici HRM-a proteklih 25 godina izgrađivali mornaricu i napravili je respektabilnom snagom...**

# JAMAC SIGURNOSTI I STABILN



Na prvom brodu zarobljenom u Domovinskom ratu – DŽB-103 – podignuta je hrvatska zastava. Bio je to znak za početak višednevног obilježavanja iznimno važne obljetnice za Hrvatsku ratnu mornaricu. Dani mornarice obilježeni su diljem hrvatske obale, a središnja svečanost proslave Dana Hrvatske ratne mornarice i 25. obljetnice njezina

ustrojavanja održana je 16. rujna u Šibeniku. Prije samog početka svečanosti predsjednica RH Kolinda Grabar-Kitarović je s broda "Učka" položila vijenac u more za branitelje poginule u Domovinskom ratu

Prije samog početka svečanosti predsjednica RH Kolinda Grabar-Kitarović je s broda "Učka" položila vijenac u more za branitelje poginule u Domovinskom ratu



Peta KOSTANJŠAK, snimio Tomislav BRANDT



# OSTI NA JADRANU

i pripadnicima HRM-a njihov dan. Uz brojne građane Šibenika te uvažene goste, čestitke su došli uputiti predsjednica RH i vrhovna zapovjednica OSRH Kolinda Grabar-Kitarović, ministar obrane Josip Buljević, načelnik Glavnog stožera OSRH general zbora Mirko Šundov te zapovjednik HRM-a kontraadmiral Predrag Stipanović.

Predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović čestitala je i zahvalila svima na dosadašnjem doprinosu. "Posebno želim iskazati zahvalu svim mornarima, dočasnicima i časnicima, pripadnicama i pripadnicima HRM-a koji su u Domovinskom ratu dali poseban doprinos ostvarenju samostalne i suverene države hrvatskog naroda. Budući da ovih dana obilježavamo i 25. obljetnicu Šibenske bitke, iskazujem zahvalu i upućujem srdaćne čestitke hrabrim braniteljima, sudionicima Bitke, posebno onima na Žirju. Bila je to jedna od najvažnijih bitaka, odlučna za obranu Dalmacije, a zatim i za oslobođenje okupiranih dijelova Hrvatske," poručila je Predsjednica te još jednom čestitala svima na naporima i predanosti na temelju kojih su Oružane snage RH danas u razini s oružanim snagama članica NATO saveza, a Hrvatska uvažena država u obitelji Europske unije, konstruktivno prisutna u životu međunarodne zajednice.

Ministar obrane Josip Buljević također je uputio čestitke

u povodu proslave. "S ponosom vam danas ovdje u Krešimirovu gradu Šibeniku čestitam 25. obljetnicu HRM-a. Od protivnika ste baš ovdje u Šibeniku u hrvatsko vlasništvo vraćali prve ratne brodove kao zametak naše mornarice," istaknuo je ministar Buljević. Rekao je kako su pripadnici HRM-a proteklih 25 godina izgrađivali mornaricu i napravili je respektabilnom snagom. "Vi ste jamac sigurnosti i stabilnosti na Jadranu. Vrhunski ospobljeni pripadnici ključna su snaga HRM-a i nastavite tim pobjedničkim putem."

Načelnik GS OSRH general zbora Mirko Šundov s ponosom je u ime svih pripadnika OSRH i u svoje ime čestitao Dan HRM-a i 25 godina ustrojavanja. Naljedio je činjenicu da se Dan HRM-a slavi zajedno s proslavom 25. obljetnice Rujanskog rata u Šibeniku, gradu koji je umješnošću svojih ljudi obranio sebe, Dalmaciju i Hrvatsku. "Hrvatska se može ponositi svojom pomorskom tradicijom i brodogradnjom, ali najviše se može ponositi svojim ljudima. Upravo ste vi oni koji nastavljaju slavnu tradiciju svojih predaka. Proteklih stotinu godina ulagali u svoje znanje i vještine te se uspješno prilagodjavali novim zadaćama i potrebama."

Zapovjednik HRM-a kontraadmiral Predrag Stipanović u svojem se govoru osvrnuo na 25 godina napornog rada, odričanja i razvoja, usavršavanja

sposobnosti i stjecanja novih znanja i vještina. "Postavljanjem admirala flote Svetе Letice Barbe na dužnost zapovjednika Hrvatske ratne mornarice 12. rujna 1991., HRM postaje dio Oružanih snaga Republike Hrvatske," rekao je kontraadmiral Stipanović i dodao da su time udareni temelji male, ali hrabre ratne mornarice. "Služeći svojem narodu i domovini, mi ćemo i u budućnosti ulagati u svoja znanja i sposobnosti," zaključio je zapovjednik HRM-a.

Povodom obilježavanja 25. obljetnice HRM-a uručena su promaknuća, nagrade i pohvale njegovim najzaslužnijim pripadnicama i pripadnicima, nakon čega je predsjednica RH Kolinda Grabar-Kitarović obišla raketnu topovnjaku "Petar Krešimir IV". Proslavu obljetnice HRM-a uveličala je i Klapa "Sv. Juraj" HRM-a koncertom na dar građanima Šibenika, a uoči koncerta u katedrali sv. Jakova služena je misa.

Povodom obljetnice HRM-a na gradskom groblju Kvanj u Šibeniku položeni su vijenci i zapaljene svijeće u spomen na hrvatske branitelje poginule u Domovinskom ratu.

Građani Šibenika tom su prigodom mogli razgledati brodove ratne mornarice u svojem gradu, a priliku za razgledavanje dobili su i građani Splita, Pule, Omiša i Makarske u čije su gradove uplovili brodovi HRM-a kako bi zajedno proslavili važan dan. ■

## Prvo Zapovjedništvo HRM-a

## OTKRIVENA SPOMEN-PLOČA U JADRANSKOJ ULICI 1

Dan prije središnje proslave svečano je otvorena spomen-ploča na mjestu ustrojavanja prvog Zapovjedništva HRM-a u Jadranskoj ulici 1 u Splitu. Spomen-ploču otkrio je gospodin Roko Vranić, otac prvog poginulog pripadnika HRM-a Josipa Vranića, u nazočnosti načelnika Glavnog stožera OSRH generala zbora Mirka Šundova, zapovjednika HRM-a kontraadmirala Predraga Stipanovića, članova prvog Zapovjedništva HRM-a, roditelja poginulih pripadnika HRM-a i ostalih uzvanika.

Govoreći pred okupljenima, načelnik GS OSRH general zbora Mirko Šundov istaknuo je da otkrivanje spomen-ploče ima dvojako značenje: "Kao skroman spomen na slavne dane naše prošlosti, ali i vrijedna poruka za buduće generacije da s jednakim žarom i ljubavlju, s kojom je osnovana Hrvatska ratna mornarica, rade na mjezinu očuvanje." "Čestitam vam Dan HRM-a i 25. obljetnicu postojanja," rekao je general Šundov.

Zapovjednik HRM-a kontraadmiral Predrag Stipanović poručio je kako je to mjesto evociranja sjećanja na dane ponosa, slave, časti, domoljublja i hrabrosti koju su pokazali hrvatski mornari braneci ono najvrednije: svoju domovinu. "Svima vam zahvaljujem, a pogotovo članovima prvog Zapovjedništva HRM-a, i budite uvjereni da ćemo svojim znanjem i vještinama nastaviti braniti najvredniji resurs Republike Hrvatske, a to je Jadranovo more," zaključio je zapovjednik HRM-a. Umirovjeni admirali Ante Budimir, član prvog Zapovjedništva HRM-a, u svojem je obraćanju istaknuo kako je Hrvatska ratna mornarica 1991. godine: "U potpunosti ispunila svoju zadaću, oslobođila more i osigurala plovidbu, a ljudi su svoj posao radili časno i dostojanstveno."



## 25. OBLJETNICA SPECIJALNIH SNAGA OSRH

**"ZELENA BERETKA SPECIJALNIH SNAGA SIMBOL JE IZVRSNOSTI, ZNAMEN HRABROSTI I OBILJEŽJE RAZLIKOVANJA U BORBI ZA SLOBODU," KAZALA JE PREDSJEDNICA KOLINDA GRABAR-KITAROVIĆ TE PRIPADNICIMA ZSS-a PORUČILA: "TEŽITE I DALJE IZVRSNOSTI, BUDITE HRABRI I S PONOSOM NOSITE ZELENU BERETKU SVOJE POSTROJBE DOK SLUŽITE SVOJOJ DOMOVINI HRVATSKOJ."**



Zapovjedništvo specijalnih snaga obilježilo je 8. rujna 2016. u vojarni "Drgomajl" u Delnicama 25. obljetnicu ustroja specijalnih snaga Oružanih snaga Republike Hrvatske. Svečanom obilježavanju nazočili su predsjednica RH i vrhovna zapovjednica OSRH Kolinda Grabar-Kitarović, zamjenik ministra obrane Tomislav Ivić, zamjenik načelnika GS OSRH general-pukovnik Drago Matanović, generalni vikar Vojne biskupije Jakov Mamić, zapovjednici grana OSRH, načelnici uprave te bivši zapovjednici i pripadnici specijalnih postrojbi. Predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović uputivši čestitke pripadnicima ZSS-a, nglasila je kako nije bilo bojišta u Domovinskom ratu na kojem nisu sudjelovali i pripadnici specijalnih postrojbi te kako im imena 76 poginulih suboraca moraju biti trajan poticaj u radu. Predsjednica je rekla kako smo danas suočeni s novim izazovima i prijetnjama, hibridnim i asimetričnim oblicima ratovanja koji ugrozavaju sigurnost te kako su upravo specijalne snage "vrh kopila" našeg odgovora u takvim ugrozama ako bi do njih došlo. "Zelena beretka specijalnih snaga simbol je izvrsnosti, znamen hrabrosti i obilježje razlikovanja u borbi za slobodu," kazala je Predsjednica te im na kraju poručila: "Težite i dalje izvrsnosti, budite hrabri i s ponosom nosite zelenu beretku svoje postrojbe dok služite svojoj domovini Hrvatskoj." Čestitke hrvatskim specijalcima u ime ministra obrane uputio je i njegov zamjenik Tomislav Ivić napomenuvši kako su pripadnici ZSS-a elita Oružanih snaga RH i njezina udarna snaga, ali i odabrani vojnici sa zada-

# TEŽITE I DALJE IZVRSNOSTI I S PONOSOM



ćom više. "Bili ste i ostali prepoznatljiv dio naših Oružanih snaga. Nastavite i dalje njegovati pobjednički duh i nemojte se nikad umoriti od doprinosa domovini," istaknuo je Ivić. U ime svih pripadnika OS-a čestitke je na obljetnici pripadnicima ZSS-a uputio general-pukovnik Drago Matanović koji je ovom prigodom istaknuo kako su od utemeljenja prve specijalne postrojbe Hrvatske vojske, bojne "Zrinski", do danas, specijalne snage bile i ostale elitna postrojba OSRH čiji pripadnici prolaze najzahtjevniju obuku i sposobni su odgovoriti svim izazovima te kako su u operacijama oslobađanja domovine imale vitalnu ulogu. "Neka



Na pokaznoj vježbi pripadnici ZSS-a demonstrirali su neke od svojih vještina

vaša odvažnost, domoljublje, dosljednost i profesionalnost budu primjer svim pripadnicima OSRH," poručio je na kraju general Matanović. Zapovjednik Zapovjedništva specijalnih snaga brigadir Perica Turalija ovom je prigodom istaknuo kako su specijalne postrojbe bile okosnica ot-

pora velikosrpskoj agresiji, a u Domovinskom ratu život je izgubilo 76 njezinih pripadnika. Podsjetio je ujedno na prve osnovane specijalne postrojbe tijekom 1991.: bojnu "Zrinski", bojnu "Kralj Tomislav", bojnu "Frankopan", bojnu "Matija Vlačić", bojnu "Ban Jelačić" te Specijalnu po-

Vesna PINTARIĆ, snimio Stjepan BRIGLJEVIĆ



# PERSONALITETI

# ŠTO NOSITE ZELENU BERETKU

strojbu Glavnog stožera Hrvatske vojske bojnu "Alpha". Godine 1993. ustrojena je 8. lakojurišna brigada VP-a HV-a, a u veljači 1994. i 1. hrvatski gardijski zbor u čijem je sastavu bila elitna borbenaa postrojba, 1. hrvatski gardijski zdrug. U travnju 1994. na prijedlog generala Ante Gotovine ustrojava se i Središte gardijsko za specijalističku obuku dočasnika "Damir Tomljanović-Gavran". Spomenute postrojbe provodile su najzahtjevnejne borbene operacije tijekom Domovinskog rata. U cilju što lakše integracije u NATO, 2000. godine donesena je odluka o ustrojavanju nove postrojbe pod nazivom Bojna za specijalna djelovanja koja je objedinila i prihvatala nove standarde. Ova je postrojba egzistirala do 2014. kad se osniva Zapovjedništvo specijalnih snaga s ciljem stvaranja interoperabilnih, razmjestivih i spremnih snaga za specijalne operacije koje će biti sposobne odgovoriti na sve trenutačne

i buduće sigurnosne izazove. Brigadir Turalija naglasio je kako je danas ZSS najelitnija postrojba OSRH za provedbu specijalnih operacija, čije su sposobnosti prepoznate i na međunarodnoj razini te ocijenjene najvišim ocjenama. "Razvoj sposobnosti i stjecanje novih znanja i spoznaja naša je stalna zadaća, ići u korak s događajima, a biti jedan korak ispred u predviđanjima naš je imperativ. Biti pripadnikom specijalnih postrojbi iznimna je čast, a u isto vrijeme i velika odgovornost," kazao je na kraju brigadir Turalija poručivši kako su znali i znat će odgovoriti na sve izazove koji budu pred njih postavljeni. Ovom su prigodom pripadnicima postrojbe uručena promaknuća u viši čin, nagrade i priznanja za ostvarene rezultate u proteklom razdoblju te beretke i oznaka specijalnih snaga pripadnicima koji su završili komando obuku. Održana je također i pokazna vježba u kojoj su pripadnici ZSS-



**Pripadnicima postrojbe uručena su promaknuća u viši čin, nagrade i priznanja za ostvarene rezultate u proteklom razdoblju te beretke i oznaka specijalnih snaga pripadnicima koji su završili komando obuku**

a demonstrirali neke od svojih vještina te je prikazan film o razvoju hrvatskih specijalnih snaga. U sklopu svečanosti služena je misa u crkvi svetog Ivana Krstitelja u Delnicama, a polaganjem

vjenaca i paljenjem svijeća na spomen-obilježju u vojarni predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović odala je počast svim poginulim pripadnicima specijalnih postrojbi OSRH. ■

CRKVA HRVATSKIH MUČENIKA U UDBINI

# PRVO VOJNO H HRVATSKE KO

"OVDJE SMO KAKO BISMO U SVETIŠTU HRVATSKIH MUČENIKA VRATILI USPOMENU NA SVE ONE KOJI SU PRIDONIJELI SAMOSTALNOJ, SLOBODNOJ I SUVERENOJ REPUBLICI HRVATSKOJ, A I PRIGODA DA SE NA OVOM MJESTU POMOLIMO I ZAHVALIMO NAŠIM PRIJATELJIMA, SVIM HRVATSKIM BRANITELJIMA IZ DOMOVINSKOG RATA," KAZAO JE GENERAL OSTOVIĆ



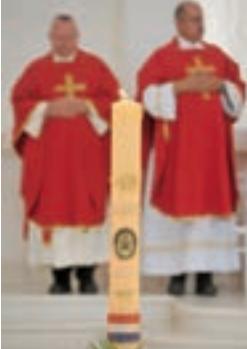
## HODOČASNICI

nadnarednica **Marijana Vrbovski**, GOMBR, Vinkovci

Nadnarednica Vrbovski jedna je od gotovo 500 hodočasnika, pripadnika OSRH, koji su prošli križni put. "Ako pogledamo Isusa, on nije imao vodu, a mi smo je imali. On nije imao nikoga, a mi imamo jedni druge. On je sve prošao sam, i ako gledamo njega, onda nam je puno lakše i naš život postaje lakši jer on korača s nama."



Vojarna "Josip Jović" u Udbini u rano je sunčano jutro 9. rujna bila glavno mjesto okupljanja s kojeg će na svoje prvo vojno hodočašće krenuti oko 500 pripadnika Hrvatske kopnene vojske OSRH prema nacionalnom svetištu crkvi hrvatskih mučenika u Udbini. Svečano i uz izvođenje hrvatskih koračnica Orkestra OSRH, procesija je krenula iz vojarne prema crkvi svetog Marka Groba. Hodočašće je započelo pobožnošću križnog puta koji je predvodio šibenski biskup mons. Tomislav Rogić do crkve hrvatskih mučenika gdje je služena misa za poginule, umrle i nestale hrvatske branitelje u Domovinskom ratu koju je predvodio vojni ordinarij mons. Jure Bogdan u koncelebraciji s biskupom gospicko-senjskim u miru mons. Milom Bogovićem, biskupom gospicko-senjskim mons. Zdenkom Križićem i biskupom ši-



Peta KOSTANJŠAK, snimio Tomislav BRANDT

# ODOČAŠĆE PNENE VOJSKE

bensko-kninskim mons. Tomislavom Rogićem. Uz vojne uzvanike, biskupe i svećenike, hodočasnici su bili pripadnici postrojbi Hrvatske kopnene vojske, a u postroju je uz zastavu RH i zastavu Vojnog ordinarijata, bilo 15 zastava HKoV-a te sedam zastava bojni, nositeljica tradicije i imena gardijskih brigada iz Domovinskog rata. Riječ dobrodošlice uputio je biskup domaćin mons. Križić, nakon koje je zapovjednik Hrvatske kopnene vojske general-pukovnik Mate Ostović zapalio zavjetnu svjeću. Mons. Jure Bogdan u crkvi je rekao kako su se hodočasnici okupili na molitvu u crkvi hrvatskih mučenika u Udbini kao kršćanski vjernici, pripadnici Oružanih snaga RH, na dan Kravarske bitke kad je izginulo oko 13 000 naših vojnika u strašnoj tragediji hrvatskog naroda. "A prije 23 godine bio je Medački džep koji je ulio nadu ovom kraju i našoj domovini, a posebnost ove svete mise molitva je za domovinu što je organiziramo povodom hodočašća HKoV-a u Udbinu. Svjesni smo da nam svako dobro dolazi od Boga i stoga danas upravljamo naše molitve dobrom Bogu za našu domovinu i za sve njezine stanovnike, za opće dobro, posebice za pripadnike hrvatskih Oružanih snaga, za vas ovdje i za vaše obitelji. U našim molitvama spominjemo se onih koji su domovini dali vlastiti život i molimo za pokojne hrvatske branitelje," rekao je vojni ordinarij Bogdan. General Ostović rekao je kako su se ovom prigodom okupili vjernici iz svih postrojbi Hrvatske kopnene vojske. "Ovdje smo kako bismo u svetištu hrvatskih mučenika vratili uspomenu na sve one koji su pridonijeli samostalnoj, slobodnoj i suverenoj Republici Hrvatskoj, a i prigoda da se na ovom mjestu pomolimo i zahvalimo našim prijateljima, svim hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata," zaključio je general Ostović.

Na misi je pjevao katedralni zbor Gospičko-senjske biskupije pod vodstvom vlč. Josipa Šimatovića, župnika, rektora i čuvara svetišta u Udbini, a Orkestar Oružanih snaga svirao je državnu himnu i završnu pjesmu. ■

pukovnik  
**Zdravko Šaflin,**  
Zapovjedništvo HKoV-a

**Na čelu povorke bio je križ u pratnji državne zastave, križ je nosio pukovnik Zdravko Šaflin.**

**"To je velika privilegija i velika čast zbog svega što se ovdje dogodalo u povijesti, što se događalo sada, a i za budućnost. Mogu reći da je to jedan prekrasan doživljaj."**



## Crkva hrvatskih mučenika

**Crkva hrvatskih mučenika najveća je crkva u Udbini i hrvatsko nacionalno svetište, a napravljena je kao zajedničko mjesto hrvatskih stradanja. Idejni začetnik projekta bio je biskup mons. Mile Bogović 2005. godine, a dovršena je 2010. godine. Crkva je svečano otvorena i blagoslovljena 11. rujna 2010. u nazornosti oko 15 000 hodočasnika.**

## MEĐUNARODNA VOJNA VJEŽBA

Međunarodna vježba Immediate Response, u organizaciji Oružanih snaga Republike Hrvatske i Slovenske vojske i uz potporu Zapovjedništva Američke kopnene vojske za Europu, okupila je više od 2000 sudionika. Osim iz navedenih zemalja, stigli su i pripadnici oružanih snaga Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Kosova, Mađarske, Makedonije i Ujedinjenog Kraljevstva. Vježba je bila podijeljena u pet zasebnih manjih vježbi na pet lokacija. U Hrvatskoj je na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" od 11. do 21. rujna održana "klasična" vojna vježba na zemljištu...

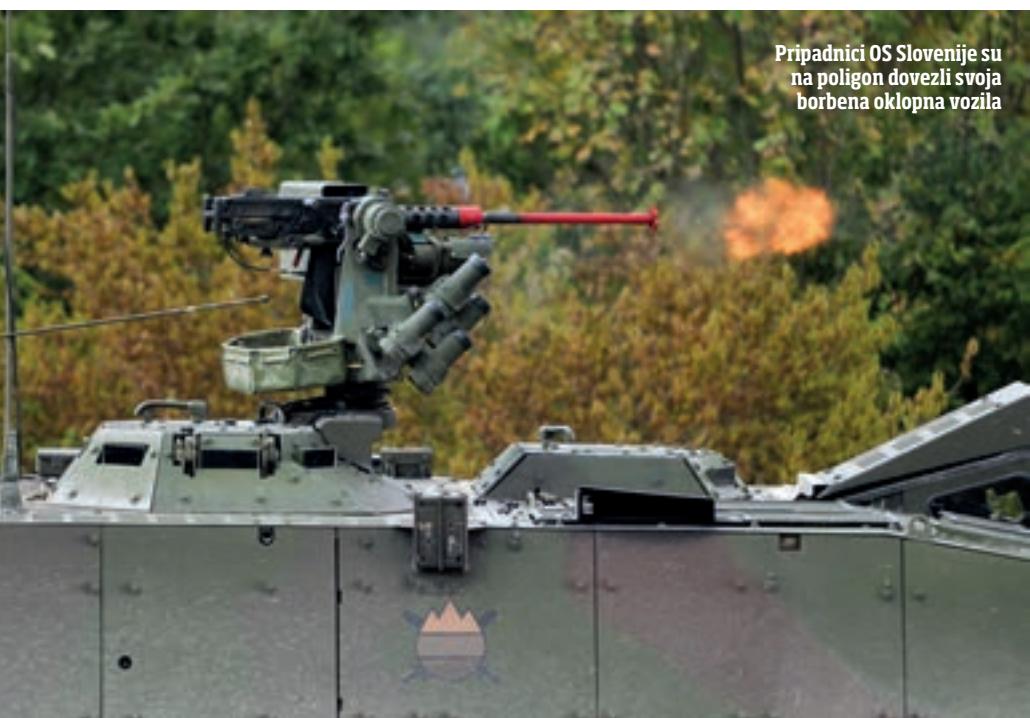
# IMMEDIATE

Pripadnici OS Slovenije su na poligon dovezli svoja borbena oklopna vozila



Treće izdanje međunarodne vježbe Immediate Response, otkad je zajednički, uz potporu Zapovjedništva Američke kopnene vojske za Europu (USAREUR) organiziraju Oružane snage Republike Hrvatske i Slovenska vojska, okupilo je više od 2000 sudionika. Osim iz navedenih triju zemalja, sudionici su došli i iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, s Kosova, iz Mađarske, Makedonije i Ujedinjenog Kraljevstva. Vježba je bila podijeljena u pet zasebnih manjih vježbi što je zahtijevalo njezin raspoređivanje na pet lokacija. U Hrvatskoj je na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" od 11. do 21. rujna bila održana "klasična" vojna vježba na zemljištu, a u Simulacijskom središtu u Zagrebu od 9. do 22. rujna računalno podržana stožerna vježba. S hrvatskim je središtem u toj vježbi bilo povezano sredno središte u Postojni, Slovenija. Na lokacijama u Slunju i Postojni od 12. do 21. rujna vježbali su i obučavali se s timovi prednjih zračnih kontrolora (JTAC). Konačno, u slovenskom Novom Mestu i Čatežu ob Savi od 15. do 19. rujna održane su vježbe potpore provedbi humanitarnih operacija i vježbe potpore u slučaju elementarnih nepogoda.

Obišli smo vježbu na dvjema hrvatskim lokacijama. Svakako, međutim, vrijedi spomenuti da su pripadnici OSRH u Sloveniji sudjelovali u vježbi



Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Tomislav BRANDT



# RESPONSE 16

s dva CIMIC tima, liječničkim timom koji je uvježbavao procedure u američkoj terenskoj vojnoj bolnici ROLE 2 i jednim JTAC timom. Naravno, za nas je bila najatraktivnija vježba na Slunju. Naša ekipa tamo je stigla 19. rujna početkom završnog tjedna vježbe, u trenucima kad su primarne obučne skupine na zapovijed multinacionalnog Nadređenog zapovjedništva (HICON) razine bojne napustile bazno šatorsko naselje (tent city) i pozicionirale se na svojim područjima prikupljanja. Bila je riječ o trima satnjama: slovenskoj satniji A bio je pridodan vod iz OS-a Bosne i Hercegovine, američkoj satniji B vod iz Vojske Crne Gore, dok su satniju C činili pripadnici OSRH, konkretnije, bila je riječ o 2. satniji bojne Gromovi Gardijske motorizirane brigade. Satnjama su tijekom vježbe pridodavani medicinski timovi američke voj-

ske te JTAC timovi iz Hrvatske, Mađarske i SAD-a. Časnici i dočasnici iz šest spomenutih zemalja činili su i HICON, s tim da mu je zapovijedao bojnik Samir Mršić iz bojne Pauci Gardijske motorizirane brigade. Do tog je dana više od 500 vojnika koji su boravili na hrvatskom poligonu već radilo zajedno cijeli tjedan. Bili su posvećeni usavršavanju pojedinačnih i zajedničkih sposobnosti provedbe konvencionalnih vojnih operacija motoriziranog i lakog pješaštva. Naime, Hrvati i Slovenci su za svoje satnije na poligon dovezli svoja borbenaa oklopna vozila Patria, odnosno njihovu slovensku inačicu Svarun, a iz Nacionalne garde Minnesota sudjelovala je laka pješačka satnija. Svaka je satnija rotacijski prošla obuku na traci koja je



Cilj je vježbe Immediate Response 16 izgradnja povjerenja te promicanje regionalne stabilnosti i sigurnosti, jačanje partnerskih sposobnosti i unapređenje interoperabilnosti oružanih snaga članica NATO saveza i oružanih snaga članica Partnerstva za mir (Partnership for Peace – Pfp). Vježba se održava u kontinuitetu od 2011., a ove se godine provodila od 9. do 23. rujna, treću godinu zaredom istodobno u Hrvatskoj i Sloveniji. Kao težišni obučni ciljevi vježbe definirani su: provedba punog spektra operacija kao odgovor na hibridnu prijetnju, potpora provedbi humanitarnih operacija i operacija potpore u slučaju elementarnih nepogoda (Humanitarian Assistance and Disaster Relief – HA/DR) te uvježbavanje potpore zemlje domaćina (Host Nation Support – HNS) uključujući sve aspekte prihvata snaga, raspoređivanja snaga, uvođenja snaga i integracije (Reception, Staging, Onward Movement, and Integration – RSOMGI).





**U scenarij vježbe uključio se i američki lovački avion F-16 iz baze u Avianu, i tako dao dodatnu atraktivnost cijeloj vježbi**

## MEĐUNARODNA VOJNA VJEŽBA

### CAX VJEŽBA U SIMULACIJSKIM SREDIŠTIMA

**Dio vježbe Immediate Response 16 bila je stozerna računalno podržana simulacijska vježba na zapovjednom mjestu (CAX/CPX) koja se održavala od 9. do 22. rujna na dvjema povezanim lokacijama u Zagrebu i Postojni. U Simulacijskom središtu ZOD-a djelovala su dva stožera bojni (Gromovi iz GMTBR-a i 2. bojna 135. brigade Nacionalne garde Minnesota). U vojarni "Baron Andrej Čehovin" u Postojni djelovali su namjenski organizirani stožeri razine ojačane bojne iz 74. pješačkog puka 72. brigade Slovenske vojske te ojačane prve pukovnije Welsh Guards Britanske kopnene vojske. Te su četiri cjeline bile i primarna obučna skupina vježbe, kao i zapovjedni elementi pojedinih satnija i pojedini operatori raznih specijalnosti iz postrojbi. U Zagrebu je bilo smješteno Nadređeno zapovjedništvo (HICON) razine multinacionalne motorizirane brigade. Sve u svemu, CAX vježba uključivala je časnike i dočasnike iz OSRH te pripadnike vojski Kosova, Makedonije, SAD-a, Slovenije i Ujedinjenog Kraljevstva.**

Primarni ciljevi računalno podržane vježbe u kojoj se koristio simulacijski sustav JCATS bili su poboljšanje i provjera interoperabilnosti između pripadnika savezničkih i partnerskih vojski, kao i poboljšanje izvršavanja pojedinačnih i zajedničkih taktičko-tehničkih procedura. Scenarij je podrazumijevao konvencionalne vojne operacije (obrambene i napadne), ali i uključivao elemente asimetričnih/hibridnih operacija tipičnih za suvremene doktrine. "Izazovno je i zahtjevno raditi u međunarodnom okružju i sinkronizirati djelovanje raznih postrojbi i njihovih pripadnika iz više savezničkih i partnerskih oružanih snaga," izjavio je za Hrvatski vojnik tijekom vježbe zapovjednik HICON-a brigadir Ivan Galović iz OSRH. Bojnik Samuel Andrews iz Nacionalne garde Minnesota, jedan od časnika koji je planirao vježbu, dodao je da iza vježbe stoji dugih devet mjeseci priprema te istaknuo izvrsnu potporu koju pružaju pripadnici simulacijskih središta iz Hrvatske i Slovenije.



ljive plastične dodatke koji ispuštaju lase koji "gađaju i pogadaju" protivnike, a vojnici su na odorama imali senzore koji potvrđuju pogotke. Inače, svaka je postrojba raspolagala svojim standarnim oružjem, tako da su, primjerice, pripadnici OSRH koristili puške VHS2, pripadnici Slovenske vojske FN F2000, Oružanih snaga BiH Colt M-4... Nismo imali puno prilike za razgovor s vojnicima. Bili su usredotočeni na vježbu, a neki su se možda i pitali nisu li blatrnavi i pokisli civili koji su se odjednom pojavili u skrovitim dijelovima poligona s fotoaparatom, blokom i olovkom nekakav dio scenario. Ipak, u nekoliko smo kraćih raz-

dodajući da je vježba iznimno dobro iskušto za pripadnike OSRH, ali i drugih oružanih snaga. Iako se na prezentaciji govorilo o cijeloj vježbi Immediate Response 16, fokus je ipak bio na događajima na najvećem poligonu OSRH. Među gostima bio je i direktor Glavnog stožera OSRH kontraadmiral Robert Hranj, zapovjednik Hrvatske kopnene vojske general-pukovnik Mate Ostović, predstavnici vojski koje sudjeluju na vježbi, predstavnici više ustrojstvenih cjelina OSRH, predstavnici lokalne uprave i samouprave i drugi. Hrvatska i slovenska satnija pokazale su, među ostalim, procedure taktičkog kretanja, dodira sa suprotnom stranom i medicinske evakuacije, a posade borbenog oklopnog vozila Patria reakciju na zasjedu. Mađarski



govora shvatili da je većini njih rad s kolegama iz drugih zemalja neobično zanimljiv. Razgovori o vojničkom životu, iskustvima, misijama, vježbama, naoružanju, sigurno pomažu da se ona toliko često spominjana interoperabilnost dodatno učvrsti. Nešto je slično idućeg dana na Slunju tijekom prezentacije vježbe za uzvanike i medije rekao njezin kodirektor brigadir OSRH Tomislav Pavčić. "Najzahtjevниje u vježbi je učinkovito integrirati razne postrojbe, borbena sredstva i komunikacijsku opremu," utvrdio je zapovjednik Topničko-raketne pukovnije Hrvatske kopnene vojske

JTAC tim prikazao je proceduru poziva zračne potpore. Na taj se poziv u scenarij uključio američki lovački avion F-16 iz baze u Avianu, Italija, i tako dao dodatnu atraktivnost cijeloj vježbi. Brze akcije nije nedostajalo, dan prezentacije bio je kudikamo bučniji i vatreniji nego prethodni kad su postrojbe zauzimale svoje položaje. Scenarij je napadima dodatno začinila i suprotna strana sastavljena od pripadnika bojne Pume Gardijske oklopno-mehanizirane brigade.

Istaknuvši značaj koji vježba Immediate Response ima za sveukupnu suradnju saveznika i partnera koji u njoj sudjeluju, general Ostović rekao je da je iznimno zadovoljan svim onim što su vojnici prikazali tijekom prezentacije. Naglasio je kako vježba poput Immediate Response, među ostalim, služi za uvježbavanje i provjeru sposobnosti u multinacionalnom okruženju. ■

Damir BARIŠIĆ

## AEROMITING U ZELTWEGU

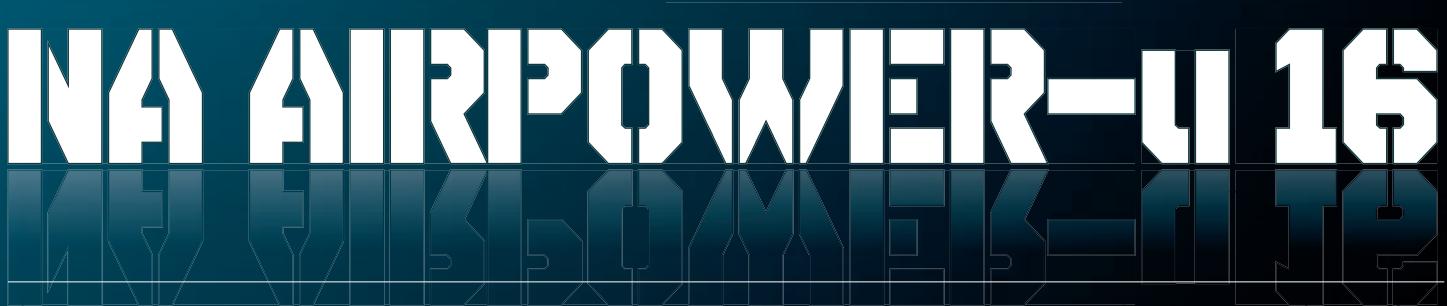
Nastupom "Krila Oluje" na aeromitingu AIRPOWER 16 još je jednom na velikoj međunarodnoj sceni prezentirana vrhunска obučenost i profesionalnost pripadnika HRZ-a i PZO-a. Bio je to ujedno njihov zadnji nastup u trenutačnoj postavi.



Fotoarhiva 'Krila Oluje'

Na aeromitingu je sudjelovalo 240 zrakoplova iz sastava 20 ratnih zrakoplovstava, šest svjetski poznatih akrobatskih grupa i brojni drugi pojedinačni nastupi, zrakoplovna flota Red Bull, ukupno 18 sati letačkog programa tijekom dva dana održavanja.

# 'KRILA OLUJE' NA AIRPOWER-U 16



## AEROMITING U ZELTWEGU



Foto: Foto: Krila Oluje

**U zrakoplovnoj bazi OS-a Austrije "Fliegerhorst Hinterstoisser" u Zeltwegu nastupila su i "Krila Oluje". Bio im je to treći nastup na zadnjim četirima AIRPOWER-ima. Ovogodišnji je AIRPOWER iznova opravdao rejting stečen u zadnjih nešto više od deset godina te pokazao da je nedvojbeno riječ o jednoj od najznačajnijih i najposjećenijih vojnih zrakoplovnih manifestacija u Europi...**

Prestižna zrakoplovna manifestacija AIRPOWER tradicionalno se održava svake dvije do tri godine u zrakoplovnoj bazi OS-a Austrije "Fliegerhorst Hinterstoisser" u Zeltwegu. Ovogodišnji je AIRPOWER iznova opravdao rejting stečen u zadnjih nešto više od deset godina te pokazao da je nedvojbeno riječ o jednoj od najznačajnijih i najposjećenijih vojnih zrakoplovnih manifestacija u Europi. Broj gledatelja prema službenim izvorima iznosi je, kao i uvijek, impresivnih 300 000. Riječ je o procijenjenom najvećem broju, sukladno sigur-

skupa – besplatan ulaz. Nakon više od sto službenih nastupa s akrogrupom "Krila Oluje" u Republici Hrvatskoj i izvan nje, dobro znam kako iz zraka izgledaju tisuće, deseci tisuća ili stotine tisuća gledatelja. AIRPOWER je jedan od rijetkih aeromitinga na kojima se dojam iznimno velikog broja posjetitelja ne promijeni onog trenutka kad poletite i iz zraka pogledate iznenadujuće poluprazan prostor za gledatelje. Pogled na taj aeromiting i njegovo "more" gledatelja impresivan je iz svake perspektive. Ilustracije radi, AIRPOWER okupi više posjetitelja

sve do ovogodišnjeg AIRPOWER-a. Zaista je bio atraktivn, ali i neuobičajen prizor ugledati Leopard kako čuva sjeverni prilaz bazi koji smo mi i mnogi drugi sudionici koristili kako bismo izbjegli kilometarske kolone kroz Zeltweg. Osiguranje manifestacije i sigurnost posjetitelja bili su ove godine posebno istaknuti, kontrole na ulazima bile su detaljnije nego prijašnjih godina, a organizator je detaljno razradio odgovore na čak 20 potencijalnih kritičnih situacija. Rezultat takvog pristupa bio je dvodnevni vrhunski spektakl popraćen stotinama tisuća

euro uložen u AIRPOWER vraća se uvećan 4,8 puta. Još od 2011. godine poznat je impresivan podatak da manifestacija u svoja dva dana održavanja generira čak 60 000 turističkih noćenja i gotovo 15 milijuna eura direktne i indirektnе zarade Štajerskoj. Dovoljno je reći da je samo na aerodromu za potrebe aeromitinga bilo privremeno instalirano čak 55 ugostiteljskih objekata s hranom i pićem. Kad je riječ o ekonomskoj strani manifestacije, mora se istaknuti doprinos i uloga koju ima jedan od sponzora, svjetski poznat brend Red Bull, koji je i ove godine bio sveprisutan – od izložbenog do letačkog dijela programa.

## PODRŠKA IZ GLEDALIŠTA U KOCKASTIM DRESOVIMA

Letački je dio programa ovogodišnjeg AIRPOWER-a bio toliko popularan nastupima predstavnika Red Bulla i OS-a Austrije da je direktor letačkog programa imao problem kako uklopiti sve strane sudionike. Dovoljno je bilo pogledati program u petak i vidjeti da se u prvih pet-sest sati letačkog programa mogu pronaći svega četiri nastupa stranih sudionika. Kao rezultat takve zastupljenosti domaćih snaga, neki su od stranih sudionika dobili priliku letjeti samo tijekom jednog od dva dana mitinga, među njima i "Krila Oluje" kojima je to bilo treće sudjelovanje na zadnja četiri AIRPOWER-a. Srećom, stotine su hrvatskih zaljubljenika u zrakoplovstvo, koje su organizirano autobusima putovale iz cijele naše zemlje, za svoj dolazak odabrale upravo subotu. Poseban je bio užitak i ponos nakon održenog subotnjeg nastupa "Krila Oluje", među više od stotinu tisuća gledatelja, vidjeti i brojnu podršku u kockastim dresovima. Općenito govorči, uz nekoliko nesvakidašnjih



Foto: Krila Oluje



Foto: Katsuhiko Tokunaga

nosnim normama. Veći se broj od tog neće pojaviti u medijima, čak i ako je bilo više posjetitelja, što je bio dojam mnogih. Razlog dolaska tolikog broja posjetitelja, koji ponekad provedu sate i sate čekajući u gužvama na prilazima aerodromu, lako je opisati sljedećim brojevima – 240 zrakoplova iz sastava 20 ratnih zrakoplovstava, šest svjetski poznatih akrobatskih grupa i brojni drugi pojedinačni nastupi, zrakoplovna flota Red Bulla, ukupno 18 sati letačkog programa tijekom dva dana aeromitinga. I za sve to

u jednom danu, nego najpoznatiji svjetski vojni aeromiting RIAT tijekom sva tri dana održavanja. Da bi sve prošlo u najboljem redu, pobrinulo se oko 4500 pripadnika OS-a Austrije te oko 1500 civilnih suradnika, a iznimno je angažman OS-a vidljiv i kroz podatak o 756 službenih vojnih vozila uključenih u provedbu AIRPOWER-a. Treba istaknuti i poseban detalj, a to je da je u osiguranju baze korišteno i 26 tenkova i oklopnih vozila. Nikad prije, u gotovo 60 godina postojanja baze, niti jedan tenk nije u nju ušao,

posjetitelja bez i jednog i najmanjeg incidenta. Sve skupa pratilo je oko 350 predstavnika medija, a prijenos uživo obiju dana programa, emitiran na internetskim stranicama aeromitinga, pratilo je više od milijun gledatelja širom svijeta. Koliko AIRPOWER znači Štajerskoj isticalo se nakon svakog njegova izdanja, pa su tako i ovom prilikom savezni ministar obrane Hans Peter Doskozil i štajerski ministar ekonomije Christian Buchmann naglasili važnost koju ima za ekonomiju. Prema riječima ministra Buchmanna, svaki



atrakcija, poput povjesne formacijske mlažnih aviona koji su letjeli u sastavu RZ-a Austrije, Red Bullove wing suit zračne utrke ili letačkih nastupa legedarnih Drakena i Viggena. AIRPOWER 16 donio je standardne nastupe dobro poznatih sudionika svjetskih aeromitinga. Nastupi akrogrupa te Solo Display timova privu-

kli su kao i uvijek najviše pažnje, a najveća i jedna od najpoznatijih svjetskih akrogrupa, Frecce Tricolori, zasigurno ima posebno mjesto u srcima publike na AIRPOWER-u. Nastupom "Krila Oluje" na AIRPOWER-u 16, uz nazočnost zapovjednika HRZ-a i PZO-a brigadnog generala Miroslava Kovača tijekom

sva tri dana manifestacije, još je jednom na velikoj međunarodnoj sceni prezentirana vrhunska obučenost i profesionalnost pripadnika HRZ-a i PZO-a. Bio je to ujedno zadnji nastup "Krila Oluje" u trenutačnoj postavi. Zbog odlaska natporučnika Darka Belančića na vojno školovanje u SAD, "Krila Oluje" započela su obu-

ku novog člana natporučnika Ivana Rendulića koja bi trebala završiti u studenom. Završne pripreme akrogrupe za sezonu 2017. planirane su za proljeće iduće godine kad će se natporučnik Belančić pripremati za preuzimanje vođenja nove postave čija se prezentacija tradicionalno očekuje tijekom svibnja. ■

## 37. KONGRES EUROPSKOG UDRUŽENJA VOJNIH NOVINARA



37. kongres EMPA-e  
otvorio je načelnik  
GS OS-a Norveške  
general-pukovnik  
Erik Gustavson

U Oslou je sredinom rujna održan 37. kongres Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA) koji je okupio glavne urednike i izdavače europskih vojnih tiskanih i online časopisa te audiovizualnih izdanja iz petnaest zemalja. Norveška kao domaćin ovogodišnjeg Kongresa pružila je priliku vojnim novinarima da se upoznaju s njezinim Oružanim snagama te ulogom i značajem vojnih medija, ali i jedinstvenu mogućnost da se razmijene iskustva vezana uz vojno izdavaštvo, videoprodukciju te komunikacije na društvenim mrežama koje su danas postale nezamjenjiv mediј za praćenje trendova i dijeljenje svih relevantnih i željenih informacija s javnošću.

Važnost EMPA Kongresa prepoznata je na najvišoj razini te su tako predavanja sudionicima održali norveška ministrica obrane Ine Eriksen Soreide o obrambenoj i



# O VOJNIM TEMAM

NORVEŠKA KAO DOMAĆIN OVOGODIŠnjEG KONGRESA PRUŽILA JE PRILIKU VOJnim NOVINARIMA DA SE UPOZNAJU S NJEZINIM ORUŽANIM SNAGAMA TE ULOGOM I ZNAČAJEM VOJNIH MEDIJA, ALI I JEDINSTVENU MOGUĆNOST DA SE RAZMIJENE ISKUSTVA VEZANA UZ VOJNO IzDAVAŠTVO, VIDEOPRODUKCIJE TE KOMUNIKACIJE NA DRUŠTVENIM MREŽAMA KOJE SU DANAS POSTALE NEZAMJENJIV MEDIJ ZA PRAĆENJE TREDOVA I DIJELJENJE SVIH RELEVANTNIH I ŽELJENIH INFORMACIJA S JAVNOŠĆU...

Vesna PINTARIĆ, foto: EMPA

Važnost EMPA Kongresa prepoznata je na najvišoj razini te je tako predavanje o obrambenoj i sigurnosnoj politici sudionicima održala norveška ministrica obrane Ine Eriksen Soreide



sigurnosnoj politici te načelnik Glavnog stožera norveškog OS-a general-pukovnik Erik Gustavson koji je ujedno i otvorio Kongres, kao i zapovjednici mornaričkih, zrakoplovnih i kopnenih snaga te čelnici parlamentarnih odbora zaduženi za pitanja obrane.

### OBVEZNO SLUŽENJE VOJNOG ROKA I ZA ŽENE

Iako smo dobili vrlo detaljan pregled djelovanja, opremanja i sposobnosti svake pojedinačne grane Norveških oružanih snaga, nekoliko segmenata vrijedi izdvojiti kako bi se stekla cijelovitija slika. To su prije svega iskoraci koje je Norveška na pravila vezano uz obvezu služenja vojnog roka. Naime, kao prva među članicama NATO-a, Norveška je početkom 2015. započela obvezno služenje vojnog roka i to za oba spola. Za to su imali veliku potporu

svih segmenata društva, a temeljni je stav bio kako će takav pristup dodatno osnažiti Oružane snage za što već imaju i konkretne pozitivne pokazatelje, naime, interes za karijeru u OS-u dodatno je povećan. Specifičnost norveškog sustava služenja vojnog roka, koji inače traje 19 mjeseci, jest i to da među spolovima nema nikakve razlike, nema poštede ni iznimaka, obuka je zajednička, prava, mogućnosti, dužnosti i obveze jednaki su za sve, smještaj je u miješanim spavaonicama, tuševi zajednički... Da projekt nije promašen potvrđuje i anketa provedena nakon prve eksperimentalne muško-ženske generacije na služenju vojnog roka, prema kojoj se iznimno zadovoljnjima takvim služenjem izjasnilo devedeset posto ispitanih vojnika ročnika. U testnoj je fazi i pokrenuti projekt osnivanja posebnih postrojbci

sastavljenih isključivo od žena u okviru norveških specijalnih postrojbi, i kako kažu, iskustva su do sad vrlo dobra, a projekt je izazvao velik interes i saveznika i partnerskih zemalja.

### ZAMJENA ZRAČNE FLOTE BORBENIM AVIONIMA F-35

Uz specifičan sustav služenja vojnog roka, norveške kopnene snage, kao najveća grana, u svojem sastavu uz mechaniziranu Brigadu Sjever i nekoliko namjenskih bojnih imaju i Kraljevsu gardu Nj. Veličanstva kao najveću cjelinu kopnenih snaga s temeljnom zadaćom zaštite kraljevske obitelji te Graničnu gardu koja isključivo nadzire norveško-rusku granicu na najsjevernijem dijelu zemlje.

Posebna je cjelina norveškog OS-a Home guard koji inače broji oko 45 000 tisuća vojnika raspoređenih

na regionalnom načelu diljem zemlje. Oni su zapravo glavna spona vojske i civilnog sektora i odgovorni za čitav spektar zadaća: od zaštite vitalnih objekata do potpore u kriznim situacijama sa snagama i sposobnostima brzog djelovanja na kopnu, moru i u zraku.

Duga morska granica uvjetovala je i dobro organizirane i ustrojene pomorske vojne snage koje raspolažu respektabilnim brojem korveta, fregata te obalnih brodova i podmornica organiziranih u Flotu, Obalnu stražu i nekoliko pomorskih baza. Kraljevske zračne snage norveške vojske broje na desetke letjelica raznih namjena, od aviona za obuku i elektroničke operacije do transportnih, te raspolažu značajnim brojem helikoptera za pomorske operacije, transport te traganje i spašavanje. Ipak, udarnu snagu trenutačno čini šezdesetak borbenih aviona F-16.

# MA U GRADU MIRA



Kao prva među članicama NATO-a, Norveška je početkom 2015. započela s obveznim služenjem vojnog roka za oba spola. Specifičnost tog sustava jest da među spolovima nema razlike, poštede ni iznimaka, obuka je zajednička, prava, mogućnosti, dužnosti i obveze jednaki, smještaj je u miješanim spavaonicama, tuševi zajednički...



## 37. KONGRES EMPA-E

Norveški je OS upravo u postupku zamjene svoje zračne flote novom generacijom borbenih lovaca te je tako u planu do 2024. opremiti se s 52 borbena aviona F-35.

Nazočnost velikog broja vojnih novinara iskoristili su i predstavnici norveške obrambene industrije FSi koja okuplja oko 120 poznatih norveških proizvođača vojne tehnike,



Sudionici kongresa s norveškom ministricom obrane

razinama. U tu svrhu postoji parlamentarni odbor koji vodi brigu o zaštiti pripadnika norveške vojske, posebno vojnika na obveznom služenju vojnog roka, od bilo kakvog oblika samovolje. Taj odbor, inače potpuno neovisan o Ministarstvu obrane, adresa je na koju se mogu uputiti sve pritužbe na neprimjeren tretman i odnos u vojsci, a njihova je uloga i zadaća da ga ispitaju, provjere, i na njega, ako je utemeljen, reagiraju i na najvišim razinama. Na istom načelu djeluju i predstavnici vojnika koji su na odsluženju vojnog roka. Njima se može обратити za sve nepravilnosti, a oni ih pokušavaju riješiti na odgovornim razinama u Ministarstvu, pa i na najvišim vojnim razinama ako je nužno.

Organizator ovogodišnjeg Kongresa, vojni časopis Forvarets Forum i vojni Media centar, zaokružili su priču o Norveškoj kao zemlji spremnoj na velike iskorake na svim područjima. Naime, prema odluci Ministarstva obrane, časopis djeluje potpuno samostalno i neovisno, poput svih ostalih civilnih medija, što znači da za sadržaj i objave nisu

odgovorni nikom u vojnim strukturama, unatoč tomu što se financiraju iz vojnog proračuna. Tako nije ništa neobično ako se na naslovnicu objavi karikatura dvostrinsena ili komična sadržaja ili negativno intoniran tekst o nekoj vojnoj temi ako je argumentiran i utemeljen, jer od javnosti se ništa ne želi skriti. Usko surađuju s Media centrom zaduženim za izradu i distribuciju video i foto sadržaja te promociju OS-a na svim elektroničkim medijima, kao i odjelom za komunikacije na razini Ministarstva obrane.

### NAGRADA ZA NAJBOLJI ČLANAK I FOTOGRAFIJU

Godišnji generalni sastanak članstva EMPA-e na kojem se rezimira protekla godina djelovanja Udruženja te predstavljaju planovi i inicijative za iduće razdoblje održan je u tvrđavi Akershus, inače više od 700 godina starom povijesnom zdanju i jednoj od najvećih turističkih atrakcija Oslo, gdje su, uz ostalo, smješteni i redakcija norveškog vojnog časopisa Forsvarets Forum i vojni Media centar. Na njemu je

također najavljen idući Kongres koji bi se trebao održati u Mađarskoj, a dodijeljene su i nagrade za najbolji novinarski članak i fotografiju objavljene u nekom od vojnih časopisa u članstvu. Već je drugi put nagrada za najbolji članak uručena predstavnicima hrvatskih vojnih glasila, za članak objavljen u Hrvatskom vojniku i CROMIL-u pod naslovom *Računalnom tehnikom protiv PTSP-a* autorice i vanjske suradnice Snježane Dukić. Nagrada za najbolju fotografiju ove je godine pripala domaćinu. Naglašena je i potreba još šireg populariziranja EMPA-e, a više o Udrženju i njegovu radu može se naći na adresi [www.empamil.eu](http://www.empamil.eu) kao i stranici *Facebooka* European Military Press Association.

Ovogodišnji je kongres u Oslu, gradu na fjordovima, gradu vikinga, ali i gradu mira, kako su nam ga predstavili domaćini, uz brojne nove spoznaje i iskustva, potaknuo i niz inicijativa i novih mogućnosti za suradnju na području vojnog novinarstva te bio vrijedan sudjelovanja u svakom pogledu. ■



**Časopis Forvarets Forum djeluje potpuno samostalno i neovisno, poput svih ostalih civilnih medija, što znači da za sadržaj i objave nisu odgovorni nikom u vojnim strukturama**

naoružanja i opreme te su prezentirali neke od svjetski najpozнатijih, poput tvrtki Kongsberg, Nammo, Thales i Vinghorg.

### ZAŠTITA PRAVA PРИПАДНИКА ORUŽANIH SNAGA

Norveška inače iznimnu pozornost posvećuje zaštiti ljudskih prava, a to je, dakako, prisutno i u Oružanim snagama gdje se institucionalno vrlo sustavno vodi briga o zaštiti prava pripadnika na svim

## Drugi put nagrada EMPA-e za najbolji članak

**Stručni članak objavljen u Hrvatskom vojniku br. 490 pod naslovom *Računalnom tehnikom protiv PTSP-a*, autorice i vanjske suradnice našeg časopisa Snježane Dukić, izabran je za najbolji članak godine objavljen u nekom od vojnih časopisa u članstvu EMPA-e. Ovo je već drugi put da je naš nominirani članak dobio nagradu kao najbolji.**

Tekst govori o hrvatskim stručnjacima sa zagrebačkog Fakulteta elektrotehnike i računarstva koji već dulje intenzivno surađuju s vodećim svjetskim sveučilištima vezano uz problematiku ratnog stresa, osobito posttraumatskog stresnog po-

remčaja. Postupno su dolazili do novih saznanja u području računalne tehnologije i načina kako može biti učinkovita i u rješavanju psihičkih problema...

Pobjednički je članak zbog zanimljivosti teme i inovacija koje otvaraju put novim metodama liječenja PTSP-a i pripreme vojnika na stresne situacije objavljen i u našem engleskom izdanju CROMIL-u. Inače, nagrada za najbolji članak EMPA-e počela se dodjeljivati 2008. godine s ciljem promicanja rada novinara u vojnim časopisima. Izabire se glasovanjem članova Udrženja koje okuplja urednike vojnih časopisa iz dvadeset europskih zemalja.





OJI, snimio Stjepan BRIGLJEVIĆ

## ČETVRTI HRVCON VRATIO SE IZ MISIJE ODLUČNA POTPORA

Pripadnici četvrtog hrvatskog kontingenta u NATO-ovojoj misiji potpore miru Odlučna potpora stigli su u večernjim satima 12. rujna u vojarnu "Pukovnik Marko Živković" na Plesu. S njima su stigli i pripadnici oružanih snaga Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Makedonije.

Dočekali su ih predstavnici Oružanih snaga RH na čelu s načelnikom Glavnog stožera OSRH generalom zbora Mirkom Šundovom te zapovjednikom Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane brigadnim generalom Miroslavom Kovačem, zapovjednikom Zapovjednog operativnog središta

brigadnim generalom Krešom Tuškanom, zapovjednikom Gardijske oklopno-mehanizirane brigade brigadnim generalom Denisom Tretinjakom, brojni pripadnici Oružanih snaga RH te članovi obitelji. Zapovjednik četvrtog HRVCON-a u misiji Odlučna potpora brigadir Mato Matanović nakon dolaska na Pleso predao je prijavak načelniku GS OSRH generalu zbora Mirku Šundovu koji je tom prilikom zahvalio pripadnicima kontingenta na uspješno obavljenoj zadaći i dostoјnom predstavljanju svoje domovine te im je poželio puno uspjeha u budućem životu i radu. "Vaš doprinos, kao

i doprinos svih naših prethodnih kontingenata, važan je jer ste pridonijeli razvoju sposobnosti Afganistanskih snaga sigurnosti koje same preuzimaju punu odgovornost za sigurnost svoje zemlje. Sudjelovanjem u misiji u Afganistanu još jednom smo potvrdili da pripadamo zajednici profesionalnih i obučenih vojski na čiju potporu naši građani, saveznici i partneri uvijek mogu računati," zaključio je general Šundov. Zapovjednik četvrtog HRVCON-a brigadir Mato Matanović istaknuo je kako je ponosan na pripadnike kontingenta koji su uspješno izvršili sve zadaće u Afganistanu. ■



### REPUBLIKA HRVATSKA MINISTARSTVO OBRANE UPRAVA ZA LJUDSKE RESURSE

Na temelju članka 27. stavka 3. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 73/13, 75/15 i 50/16) i točke II. Odluke o osnivanju Povjerenstva za utvrđivanje prijedloga izbora kandidata za popunu slobodnih ustrojbenih mjesta na temelju internog oglasa, KLASA: 023-03/14-03/1, URBROJ: 512-01-14-103 od 19. veljače 2014., objavljuje

#### INTERNI OGLAS

za popunu radnog mesta u Upravi  
za materijalne resurse  
Službi za prijam i kontrolu kvalitete

##### Odjel za osiguranje kvalitete:

Viši stručni savjetnik za naoružanje, 1 izvršitelj

##### Uvjeti:

- preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomske stručne studije ili preddiplomski sveučilišni studij ili stručni studij u trajanju od najmanje tri godine, društveni smjer, tehnički smjer ili biomedicinski smjer.
- vrsta/čin: pukovnik
- VSSp: D31PC52
- rod/struka/služba: tehnička služba.

##### Ostali stručni uvjeti:

- znanje stranog jezika.

Osim propisanih uvjeta kandidati moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske. Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati mogu dostaviti na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske resurse, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb. **Rok za podnošenje prijava je 14 (četrnaest) dana od dana objave oglasa u Hrvatskom vojniku.**



### REPUBLIKA HRVATSKA MINISTARSTVO OBRANE UPRAVA ZA LJUDSKE RESURSE SEKTOR ZA UPRAVLJANJE LJUDSKIM RESURSIMA

Na temelju članka 62. stavka 3. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15 i 50/16) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169 od 13. travnja 2016., objavljuje

#### INTERNI OGLAS

za popunu dužnosti u Vojnom predstavništvu RH pri Organizaciji Sjevernoatlantskog ugovora i Europske unije u sastavu Stalnog predstavništva RH pri Organizaciji Sjevernoatlantskog ugovora, Bruxelles, Kraljevina Belgija

načelnik odjela, zamjenik vojnog predstavnika za EU, Odjel za EU

##### Uvjeti:

- ustrojbeni čin: brigadir
- znanje engleskog jezika: STANAG 3332 ili ALCPT 85 %
- četvrta razina sljedno rastuće časničke izobrazbe
- sigurnosni certifikat: NATO/EU SECRET.

##### Poželjni uvjeti:

- PDS / magistar znanosti
- znanje francuskog jezika
- iskustvo u obnašanju zapovjednih i voditeljskih dužnosti na operativnoj i strategijskoj razini
- tečaj strategijskog planiranja
- međunarodna izobrazba
- poznavanje sigurnosne politike EU-a.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: 1. travnja 2017.

Osim propisanih uvjeta, kandidati moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Za kandidate koji ispunjavaju uvjete provest će se individualni razgovor na hrvatskom i engleskom jeziku s pitanjima vezanim uz dužnost.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati mogu dostaviti na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske resurse, Sektor za upravljanje ljudskim resursima, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb.

**Rok za podnošenje prijava je 14 (četrnaest) dana od dana objave oglasa u Hrvatskom vojniku.**

## VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

**NAPREDAK L-39NG**

Češka tvrtka AERO Vodochody AEROSPACE a.s. objavila je 12. rujna da je završena prva faza razvoja aviona L-39NG. Riječ je o novoj (*next generation – NG*) inačici poznatog aviona za obuku čiji je zadnji primjerak proizведен 1996. godine. Koliko je L-39 uspješan, govori i činjenica da je od 1968. do 1997. izvezen u 60 zemalja, i to ukupno 2957 letjelica. Nova letjelica ima Williamsonov motor FJ44-4M, a prvi je put poletjela 14. rujna 2015. godine. Prva faza završena je nakon što su na motor ugrađene neke modifikacije i potom isprobane sve njegove mogućnosti. Iako je FJ44-4M izvorno namijenjen civilnim zrakoplovima, pokreće i obučne avione Alenia Aermacchi M-345 i Saab 105. Tvrta AERO Vodochody predviđa da bi u idućih pet godina za svoj NG mogla pronaći kupce i prodati ih barem 120, vodeći se sposobnostima letjelice da služi u obuci budućih pilota lovaca 4. i 5. generacije. Raspolaže, među ostalim, s pet montažnih pozicija za naoružanje te ima mogućnost primjene različitih simulacijskih tehnologija.

D. VLAHOVIĆ

**KOREJSKE FREGA**

Južnokorejski brodograditelj Hyundai Heavy Industries (HHI) službeno je dobio od filipinske vlade obavijest o dodjeli izgradnje dviju fregata namijenjenih filipinskoj mornarici, objavili su mediji početkom rujna. Ugovorna cijena iznosi 337 milijuna dolara. Program nabave pokrenut je u listopadu 2013. godine kako bi se zadovoljili dugoročni planovi za jačanje sposobnosti mornarice. HHI je odlučio ponuditi

dizajn višenamjenske fregate koji je bio korišten kao osnova za fregate klase Incheon (FFX-I) u uporabi južnokorejskog RM-a. Sukladno specifikacijama, fregata pod projektnom oznakom HDF-3000 ima duljinu preko svega 114,3 m, najveću širinu 14 m i gaz trupa 4 m. Plovilo ima standardnu istisninu od oko 3000 tona, a omogućena je ugradnja pogonskih motora u

**NOVI PORTUGALSKI FLOTNI TANKER?**



Foto: ROK Navy



Foto: AWD Alliance

## TE ZA FILIPINE

dizelskoj ili plinskoj (CODOG) konfiguraciji. Postiže najveću brzinu od 30 čvorova i ima standardni doplov od 4500 NM pri brzini krstarenja od 18 čvorova. Temeljno naoružanje sastoji se od mornaričkog topa kalibra 127 mm, dvaju protubrodskeih raketnih bacača smještenih dijagonalno po sredini broda, dviju trostrukih torpednih cijevi i pripadajućeg sustava za kontrolu paljbe.

Zahtjevi filipinske mornarice za temeljno naoružanje fregata zasad su nepoznati javnosti. Ministarstvo obrane Filipina izdalo je, međutim, početkom 2016. ažurirane zahtjeve za program fregata koji spominju potpune protuzračne i protupovršinske sposobnosti pri stanju mora 5, ali i potpune protupodmorničke sposobnosti djelovanja pri stanju mora 4.

M. PTIĆ GRŽELJ

Ministarstvo nacionalne obrane Portugala (MND) razmatra nabavu novog tankera za nadopunu gorivom na moru (AOR) za svoju ratnu mornaricu, objavili su svjetski mornarički mediji početkom rujna. Za financiranje programa zasad je određeno oko 20 milijuna eura, a očekuje se da će se realizirati između 2021. i 2023. godine. Uz pružanje logističke potpore portugalskim brodovima, novi će brod služiti

i u NATO-ovim operacijama te drugim multinacionalnim zadacama. Brod će zamijeniti aktualni flotni tanker "Berrio" (A 5210). Izvorno je tanker 1970. uveden u britansku mornaricu pod imenom "Blue Rover" (A 270), a Portugal ga je kupio u ožujku 1993. godine. Zasad nije poznato je li Portugal definirao nabavu rabljenog tankera ili gradnju novog.

M. PTIĆ GRŽELJ

## "HOBART" ZAPOČEO POKUSNE PLOVIDBE

HMAS "Hobart", prvi PZO razarač istoimene klase namijenjen australiskom RM-u, započeo je 12. rujna prvu seriju brodograđevnih pokusnih plovidbi. Tijekom pokuša u blizini obale južne Australije validirat će se performanse i sposobnosti brodskog pogonsko-propulzijskog sustava, upravljaljosti, brodskih pomoćnih sustava te sustava nadzora i navigacije. Nakon završetka pokuša, "Hobart" će početkom iduće godine nastaviti ispitivanja i testiranja naprednjih brodskih i borbenih sustava. Nova klasa razarača Hobart temeljena je na projektu višenamjenske fregate F-100 španjolske Navantije. Osnovne brodograđevne značajke nove klase očituju se u duljini od 147 m, širini 18,6 m, gazu 5,17 m te najvećoj istisnini 7000 t. Propulzijski sustav temelji se na CODOG konfiguraciji, a uporabom isključivo plinskih turbina i vijaka s promjenjivim usponom krila postizat će brzine veće od 28 čvorova. Projektni doplov iznosi 5000 NM pri brzini od 18 čvorova. Posadu čini 186 članova uz dodatnih 16 članova zračne eskadrile. Razarači klase Hobart opremljeni su Aegisovim borbenim sustavom Baseline 7.1, faznim radarem AN/SPY-1D(V), tragačkim radarom, PZO projektilima RIM-66 i RIM-162 te dvama četverostrukim lanserima protubrodskih projektila Harpoon. Razarači će nositi i mornarički borbeni helikopter MH-60R Seahawk "Romeo". Konzorcij AWD Alliance koji je odgovoran za isporuku triju razarača klase Hobart čine brodograditelj ASC, Raytheon Australia i australsko ministarstvo obrane. "Hobart" je porinut u svibnju 2015., a porinuće drugog razarača, imena "Brisbane", planirano je za prosinac ove godine. Treći i zadnji razarač, HMAS "Sydney", u kolovozu je dosegnuo 57 % izgrađenosti.

M. PTIĆ GRŽELJ

**VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI**

Ilustracija: USAF



## RAIDER – IME NOVOG BOMBARDERA

Američko ratno zrakoplovstvo objavilo je 19. rujna ime svojeg budućeg *nevidljivog* bombardera. Letjelica oznake B-21, koju će sukladno ugovoru zajedno s USAF-om razvijati Northrop Grumman, zvat će se Raider. U slobodnom prijevodu, u slučaju B-21 to će značiti "onaj koji napada neprijatelja na njegovu teritoriju".

Ime je prvi put spomenuto na konferenciji Udruge američkog RZ-a u National Harboru, Maryland, a trebalo bi podsjećati na pothvat američkih bombardera iz 1942. kad su u akciji zvana Doolittle Raid uspjeli bombardirati Tokio. Da bi objava bila još upečatljivija, uz tajnicu za ratno zrakoplovstvo Deborah Lee James, izgovorio ju

je umirovljeni pukovnik USAF-a Richard Cole. Danas 101-godišnjak, pukovnik Cole bio je kopilot pukovnika Jamesa Doolittlea koji je zapovijedao tim napadom leteći u bombarderu B-25 Mitchell.

Inicijalna operativna sposobnost B-21 Raidera očekuje se oko 2030. godine.

D. VLAHOVIĆ

Foto: SAFAT



## PAMETNA BOMBA IZ SUDANA

Na sajmu vojne opreme i naoružanja Africa Aerospace and Defence (AAD), održanom od 14. do 18. rujna u Južnoafričkoj Republici, sudanska je tvrtka SAFAT Aviation Group potvrdila da sudanska vojska u operativnoj uporabi već ima vođenu zrakoplovnu bombu Burkan. Na sajmu u Pretoriji bio je prikazan model bombe čija masa inače iznosi 250 kg, vođena je GPS-om i ima krilca koja se rasklapaju nakon lansiranja kako bi se postigao najveći domet

od 80 km kad se otpušta na visini od 10 km, što je visina izvan dometa većine protuzrakoplovnih sustava. Inženjer SAFAT-a rekao je novinaru Jane'su da se koordinate mete mogu programirati prije polijetanja zrakoplova, ali da ih piloti mogu promijeniti tijekom leta. Sustav obavijesti pilote kad je meta u dometu bombe. Jane's nagađa i da je bomba mogla biti uporabljena prilikom intervencije sudanskih Suhoja Su-24 u jemenskoj krizi.

D. VLAHOVIĆ

Foto: PLAN



## KORVETE, ALI I PODMORNICE ZA PAKISTAN

U brodogradilištu Karachi Shipyard & Engineering Works (KSEW) porinuta je 17. rujna treća korveta (klasificirana i kao brzi multimisijski napadni brod) klase Azmat za pakistanski RM. Izgradnja 63 metra dugog plovila započela je u travnju 2015., a kobilica je svečano položena 11. kolovoza iste godine.

Sukladno brodograđevnim specifikacijama, istiskuje 560 tona, dostiže najveću brzinu od 30 čvorova i doplov od 1000 NM. Pokreće ga četiri dizelska motora preko četiriju pogonskih vratila te vijci s fiksnim usponom krila. Naoružan je projektima površina-površina, automatskim topom kalibra 25 mm te opremljen ruskim sustavom AK-630 temeljenim na šestocijevnom topu kalibra 30 mm. Prva dva broda u klasi, "Azmat" i "Dehshat", već su u operativnoj uporabi. Ukupno četiri brza napadna broda bit će rezultat ugovora potpisanih 2010. s kineskom brodograđevnom grupacijom China Shipbuilding and offshore International Company (CSOC) koja je izgradila prvi brod u klasi, a preostali se grade u Pakistanu.

Krajem kolovoza u Jane'su je potvrđeno da Pakistan za svoju mornaricu planira do 2028. nabaviti čak osam podmornica kineske proizvodnje. Glavni direktor programa nabave potvrdio je kako će prve četiri podmornice biti građene u Kini i njihova je isporuka planirana za razdoblje 2022./2023. Preostale četiri podmornice gradit će se u pakistanskom KSEW-u tek nakon transfera cijelokupnog programa tehnologije gradnje i opremanja. Primopredaja potonjih četiriju podmornica pakistanskom RM-u očekuje se do 2028. godine. Većina vojnih analitičara pretpostavlja da će nova klasa biti zapravo laka izvozna inačica kineskih konvencionalnih napadnih podmornica klase Type 039 i Type 041.

M. PTIĆ GRŽELJ



# STABILIZACIJSKE FREGATE

NJEMAČKE FREGATE F125 IMAT ĆE SPOSOBNOST DJELOVANJA ŠIROM SVIJETA, ČAK DO DVJE GODINE BEZ POTREBE ZA POV RATKOM U MATIČNU BAZU ILI ZA DOKIRANJEM U BRODOGRADILIŠTU ZBOG REDOVITOG PREGLEDA I REMONTA



F125 projektna je oznaka nove klase borbenih površinskih plovila tipa fregata koja još nisu ušla u operativnu uporabu njemačkog RM-a, a predstavljaju novi dizajn ratnog broda koji neki analitičari nazivaju i *kontroverznim*. Klasa, kao i njezin prvi brod koji će uskoro biti u operativnoj uporabi njemačke ratne mornarice (Marine) nosi ime njemačke pokrajine Baden-Württemberga. Već danas, u očekivanju operativnosti prvog broda, stručna javnost govorи o najmodernejnjim oblikovnim rješenjima samog plovila i brodskih sustava u Europi, pa čak i svijetu. Nova klasa fregata zamjenit će osam fregata klase Bremen, poznate i pod projektnom oznakom



**Prva fregata njemačkog RM-a istoimene klase "Baden-Württemberg" tijekom pokušne plovidbe 1. srpnja 2016.**

F122, koje su u operativnu uporabu ulazile između 1982. i 1990. godine. Pet ih je već i umirovljeno.

## RAZVOJ I STATUS PROGRAMA

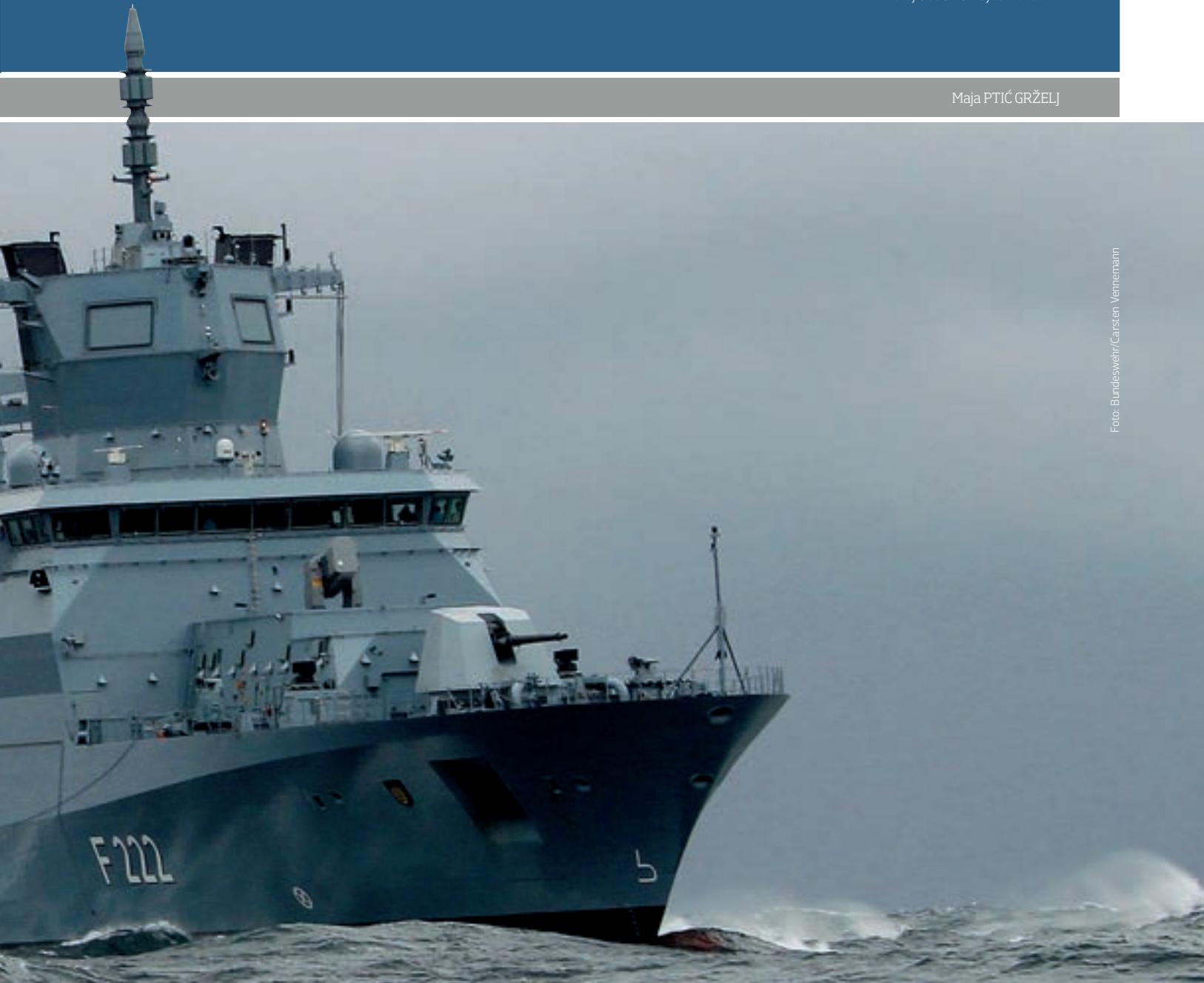
Nova klasa razvili su stručnjaci konzorcija ARGE F125, koji čini brodograđevna grupa ThyssenKrupp Marine Systems (uključujući brodogradilišta Blohm + Voss i Nordseewerke) i brodograđevna tvrtka Lürssen Werft. Izgradnja krmenih sekcija, spajanje sekcija i daljnje opremanje provode se u brodogradilištu Blohm + Voss u Hamburgu, dok se unaprijed opremljene pramčane sekcije grade u brodogradilištima Lürssen Werfta u Bremenu i Wolgastu.

Njemački je RM 26. lipnja 2007. na-ručio inicijalnu seriju od četiri fregate, a finansijska vrijednost ugovora izno-sila je oko 2,2 milijarde eura. Kobilica prve fregate, "Baden-Württemberg" (F222) položena je 2. studenog 2011., porinuta je 31. ožujka 2014., a njezin ulazak u aktivnu uporabu planiran je 30. studenog ove godine. Drugi i treći brod u klasi, "Nordrhein-Westfalen" (F223) i "Sachsen-Anhalt" (F224) porinuti su u travnju 2015., odno-sno u ožujku 2016. Drugi bi brod u aktivnu uporabu mornarice trebao ući u listopadu 2017. godine, a treći tijekom prvih mjeseci 2019. Zadnji brod u klasi, "Rheinland-Pfalz" (F225), još nije porinut. Međutim, kobilica je



Maja PTIĆ GRŽELJ

Foto: Bundeswehr/Carsten Vennemann



položena u siječnju prošle godine, a isporuka se očekuje do kraja 2019.

### TAKTIČKO-TEHNIČKE ZNAČAJKE

Klasa Baden-Württemberg ima na predne karakteristike smanjene radske zamjetljivosti (stealth) i bit će opremljena tehnologijama najnovijih generacija. Brodovi mogu izvršavati više glavnih zadaća zahvaljujući dugoj operativnoj izdržljivosti, naoružanju i malobrojnoj posadi. Fregate će moći sudjelovati u združenim zadaćama kao što su operacije protiv piratstva ili ophodnja velikim zonama te biti i zapovjedni brod unutar multinacionalnih snaga, tijekom migrantskih kriza ili mirovnih te humanitarnih

misija i operacija. Moći će pomagati u osiguranju civilnog stanovništva, primjerice prilikom evakuacije, i dati doprinos operacijama kopnenih snaga pružajući paljbenu potporu odnosno potporu iskrcavanju specijalnih snaga koje će transportirati s pomoću dva helikoptera na brodu i/ili četirima gumenjacima s tvrdim dnem (RHIB). Upravo raznolike glavne zadaće broda i posade uvjetovale su dodatne smještajne kapacitete za 50 + 20 osoba po jednoj fregati. Plovila se nazivaju i stabilizacijskim fregatama, s objašnjnjem da su dizajnirane posebno za kontinuiranu prisutnost u obalnim (litoralnim) vodama i stabilizaciju kriznih područja.

Nova klasa uvodi tzv. dvootočni koncept. U njemu su ključni sustavi zapovijedanja, nadzora, komunikacija i obavještavanja (C3I), senzori i efektori podijeljeni između dva odvojena jarbola-otoka, jedan je na krmenoj, a drugi na pramčanoj strani plovila. Time brod može djelovati čak i nakon teških oštećenja zbog nezgode ili neprijateljskog djelovanja. Iako su dimenzije piramidalnih jarbola *pozamašne*, senzori na njima nemaju međusobna područja pokrivenosti, nego su ograničeni na djelovanje u određenim smjerovima. Tako se puna pokrivenost (360 stupnjeva) postiže samo uparivanjem senzora unatoč činjenici da su sustavi prisutni barem na dva različita mjestima unutar broda. Ako dođe do uništenja ili prekida rada jednog od senzora, fregata će zasigurno imati mrtvu zonu ovisno o tipu senzora koji je izgubljen ili uništen.

### ZAŠTO NE RAZARAĆ?

Osnovna brodograđevna obilježja očituju se u istisnini od oko 7200 t pri maksimalnom stanju krcanja, odnosno

**RATNA MORNARICA****FREGATE KLASE BADEN-WÜRTTEMBERG**

<b>Brodograditelji:</b>	ThyssenKrupp / Lürssen
<b>Duljina:</b>	149,5 m
<b>Širina:</b>	18,80 m
<b>Gaz:</b>	5,0 m
<b>Istisnina:</b>	7200 t
<b>Propulzija:</b>	<p><u>CODLAG:</u>            1 × 20 MW plinska turbina            2 × 4,7 MW električna motora            4 × 2,9 MW dizelska generatora</p> <p>3 x reduktor: jedan za svaku od dvije osovine i jedan za međusoban spoj plinske turbine na osovine motora</p> <p>2 x osovine s vijcima s promjenjivim usponom krila (CPP)</p> <p>1 x 1 MW pramčani porivnik</p>
<b>Brzina:</b>	20 čv – isključivo dizelski motori 26 čv – najveća
<b>Doplov:</b>	4000 NM
<b>Posada:</b>	<u>190</u> 120 – standardna posada 50 + 20 – specijalne snage i ostale ukrcane osobe
<b>Dodatna nosivost:</b>	2 × kontejnerska spremnika duljine 6,1 metar
<b>Senzori i procesni sustavi:</b>	<p>1 × Cassidian TRS-4D AESA radar            2 × navigacijska radara            IFF            Detekcijski sonar za plivače i ronioci (bez protupodmorničkog sonara)            Lasersko obavešćivanje            KORA-18 kombinirani radar i COMMS ESM tvrtke GEDIS            Link 11, Link 16, Link 22 komunikacijski sustavi</p>
<b>Naoružanje:</b>	<p><u>Topničko naoružanje</u>            1 × 127 mm Otobreda laki mornarički top s navođenim streljivom VULCANO            2 × 27 mm MLG 27 daljinski upravljeni automatski top            5 × 12,7 mm Hitrole-NT daljinski upravljanje kupolaste strojnice            2 × 12,7 mm teške strojnice s ručnim upravljanjem</p> <p><u>Sustav namijenjen bliskoj borbi – CIWS</u>            2 × RAM Block II lanser projektila površina-zrak / CIWS, 21 cijev svaki pojedini</p> <p><u>Protubrodski projektili</u>            8 × RGM-84 Harpoon (do dostupnosti RBS 15 Mk4)</p>
<b>Brodice:</b>	4 x gumeni čamac na napuhavanje s tvrdim dnem (RHIB) duljine 11 m i najveće brzine +40 čv
<b>Zrakoplovstvo:</b>	2 × helikopter NH90

Foto: Bundeswehr/Klaus Gaeth



Druga fregata u klasi "Nordrhein-Westfalen" (F223) na opremnoj obali tijekom travnja 2016.

punom opterećenju. To brodove uz duljinu 149,5 m i širinu 18,8 m svrstava u najveću klasu fregata. Razvijaju maksimalnu brzinu 26 čvorova i imaju doplov od 4000 NM pri brzini od 18 čvorova. Posadu čini samo 120 članova što je zapravo polovina u usporedbi s klasičnim višenamjenskim fregatama i posljedica je visokog stupnja automatizacije. Također je osiguran dodatan smještaj za ukrcano osoblje (timovi specijalnih snaga, helikopterske posade, eskadrije) čime se doseže broj od ukupno 190 ljudi na jednom brodu.

Mnogi će se zapatiti zašto je njemačka ratna mornarica klasu borbenog plovila takvih dimenzija nazvala fregatom iako bi s obzirom na brodograđevna obilježja lako mogla biti klasificirana kao razarač. Postoji uvriježeno mišljenje kako se danas preferira pojам fregata jer njihovo klasifikacijsko ime ne ograničava sposobnosti doslovno na razarajuće djelovanje. Međutim, jednoznačnog odgovora nema. Prema klasifikaciji američke ratne mornarice, fregate F125 zaista bi bile razarači, no Europski teško rabe taj pojam. Tako npr. francuska ratna mornarica klasificira svoja slična bor-

bena plovila kao fregate prve i druge klase i tako jednako označava razarače (nose slovnu oznaku D ispred broja) i fregate (nose slovnu oznaku F ispred broja). Španjolci u uporabi imaju prve AEGIS fregate klase Álvaro de Bazán koje se svojim brodograđevnim obilježjima lako mogu klasificirati kao razarači. I zaista, australski RM svoju je inačicu AEGIS fregata klasificirao kao razarače.

**IZDRŽLJIVI POGON**

Fregate F125 imat će sposobnost djelovanja širom svijeta, čak do dvije godine bez potrebe za povratkom u matičnu bazu ili za dokiranjem u brodogradilištu zbog redovitog pregleda i remonta. Sve to izračunano je s prosječnim vremenom djelovanja većim od 5000 radnih sati godišnje, što je gotovo 60 % ukupnog broja sati u godini, a podrazumijeva se i djelovanje u tropskim uvjetima. Zanimljivo je usporediti brojeve s onima aktualnih njemačkih fregata klase Sachsen. One izvan baze mogu djelovati do dva mjeseca i godišnji je resurs motora 2500 radnih sati. Za izdržljivost F125 izabran je novi kombinirani dizelsko-električni i plinsko-turbinski (CODLAG) sustav. Sastoji se od plinske turbine tvrtke General Electric tipa LM



Foto: Bundeswehr



**Ključni sustavi na brodu podijeljeni su između dva palubna nadgrada što čini tzv. dvootočni koncept**

2500, snage 20 MW, četiriju MTU dizelskih motora tipa 20V 4000 M53B pojedinačne snage gotovo 3 MW i dvaju elektromotora tvrtke Siemens snage 4,7 MW svaki. Uporabom isključivo dizelskog motora postiže se najveća brzina od 20 čv. Spomenuta konfiguracija omogućuje zamjenu velikih i snažnih dizelskih motora namijenjenih pogonu i kompleta manjih dizelskih generatora za proizvodnju električne energije sa skupinom dizelskih generatora srednje veličine, smanjujući broj različitih motora. Sama propulzija broda izvodi se dvama brodskim vijcima s promjenjivim usponom krila (CPP). Osim toga, fregate su opremljene pramčanim potisnikom snage 1 MW namijenjenim samostalnom preciznom upravljanju u lukama i dokovima.

### TREĆI NA SVIJETU

Svaka fregata u klasi bit će naoružana s osam daljinskih upravljenih sustava triju različitih kalibara (od 12,7 mm do 127 mm!). Klasa će biti treća na svijetu opremljena mornaričkim topom OTO Melara 127/64 mm LW, koji je dio sustava Vulcano. Primarna uloga sustava jest površinsko odnosno protubrodsko djelovanje i potpora mornaričkoj paljbi.

a sekundarno djeluje u protuzračnoj obrani. Ima modularni spremnik za punjenje streljiva, sastavljen je od četiriju bubenjeva od kojih svaki sadrži 14 projektila spremnih za paljbu (ukupno 56), a koji se nadopunjaju tijekom paljbe. Iznimno je fleksibilan u odabiru streljiva, neovisno o njegovom položaju u bubenjevima. Protok streljiva reverzibilan je s obzirom na mogućnost automatskog preuzimanja metaka. Obitelj 127 mm Vulcano streljiva (jednako ime kao i topnički sustav) sastoji se od BER (Ballistic Extended Range) i GLR (Guided Long Range) streljiva s različitim višefunkcionalnim upaljačima, senzorom i završnim navođenjem koje se proteže i do 100 km topničkog dosegaa. Brzina paljbe iznosi 32 metka u minuti uz domet od 23 km protiv površinskih i oko 9 km protiv zračnih ciljeva.

### S AVIONA NA BROD

Svaki pojedini brod u klasi bit će opremljen i dvama daljinski upravljenim oružanim sustavima MLG 27 (MLG-Marineleichtgeschütz, tj. laki mornarički top) tvrtke Rheinmetall. To je mornarička inačica zrakoplovnog topa kalibra 27 mm označe BK 27 koji se, primjerice, rabi na zrakoplovima Panavia Tornado

Foto: Bundeswehr/Alexander Gottschalk



**Glavni pramčani top i dvije strojnice HITROLE NT s fregate "Baden-Württemberg" (F222)**

i Saab Gripen. MLG 27 plinski je pokretan automatski revolverski top. Velika brzina paljbe (do 1700 metaka u minuti), omogućuje učinkovito borbeno djelovanje protiv klasičnih zrakoplova, helikoptera, brzih brodica i kopnenih ciljeva. Sustav je posebno pogodan za obranu od terorističkih napada vrlo brzim plovilima. Sadrži integrirani elektrooptički (EO) senzorski paket tvrtke SAM Electronics s TV-kamerom, termalnim prikazom, laserskim daljinomjerom, senzorom nagiba, stabiliziranim zrcalnim sustavom i videosustavom za automatsko i ručno praćenje cilja. Povezan je s postojećim brodskim sustavima, a njime se može upravljati daljinski ili lokalno s pomoću upravljačke ručice (joystick). Sustav ima maksimalni domet do 4000 m, dok je efektivni domet blizu 2500 m, a rabi široku lepezu suvremenog streljiva srednjeg kalibra.

Na pojedinoj fregati bit će smješteno čak pet OTO Melara Hitrole daljinski upravljenih mornaričkih kupola uparenih s teškom strojnicom kalibra 12,7 mm tipa FN M2HB. Hitrole 12,7 mm u potpunosti je nadziran i upravljan iz udaljene stanice preko upravljačke konzole. Sustav ima brzinu paljbe 450-550 metaka/min i efektivni paljeni domet oko 2 km. Promatranje i praćenje vrše se s pomoću dnevne TV-kamere, infracrvenih senzora za noćni rad, laserskog daljinomjera i automatskog sustava za praćenje.

### POTPORA TOPOVIMA

Za specijaliziranu protuzračnu i proturaketnu obranu (CIWS) fregate će osim topova imati i dva sustava za lansiranje navođenih projektila (GMLS) tipa Mk49, svaki s 21 projektilom RIM-116 RAM (Rolling Airframe Missile). zajedno, projektili i sustav za lansiranje obuhvaćeni su RAM Mk 31 oružanim sustavom navođenih projektila (GMWS).

**Zanimljiva fotografija za usporedbu "Baden-Württemberga" (u sredini, F222) s fregatama klase Brandenburg, F215 "Brandenburg", lijevo i F126 "Schleswig-Holstein". Brodovi su snimljeni u formaciji kod Skagerraka 1. srpnja ove godine**



## RATNA MORNARICA

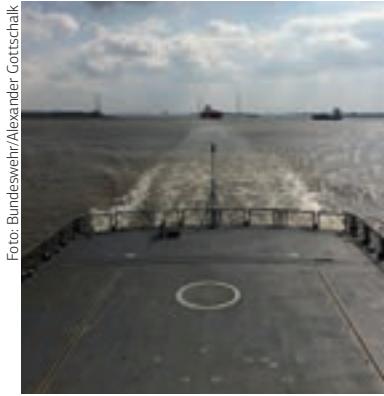


Foto: Bundeswehr/Alexander Gottschalk

Spomenuti RAM vodeći je oružani sustav u svojoj klasi, i pruža posadi zaštitu punog perimetra. Projektil posjeduje infracrveni sustav navođenja koji omogućuje presretanje raketa koje ne emitiraju nikakve radarske signale, ali su zadržane i sposobnosti navođenja pasivnim radarom. Domet projektila veći je od 9 km, a brzina prelazi dva maha. U pitanju je najnovija inačica projektila, RAM Block 2 koja je nadograđena s ciljem učinkovitije borbe protiv protubrodskih raketa. Veći, snažniji raketni motor i napredni kontrolni dio čine projektil upravljiviji za dva i pol puta više u odnosu na prethodnu generaciju dok je efektivni domet presretanja veći za jedan i pol put.

### U OČEKIVANJU MK4

Svaka fregata nosit će i osam RGM-84D Harpoon protubrodskih raketa tvrtke Boeing smještenih u dvama Mk141 četverocijevnim bacačima koji su u sredini broda. To je privremeno rješenje sve dok ne bude razvijena najnovija inačica poznatog RBS-15 tvrtke Saab Bofors Dynamics, a to je Mk4. RBS-15 Mk3/4 protubrodskе rakete opremljene su s 200 kg visokoeksplozivne i prefragmentirane bojne glave, maksimalnog dometa više od 200 kilometara. Razvojem novih inačica smanjuje se radarska zamjetljivost same rakete, a bojna glava moći će se mijenjati ovisno o zadaćama. Mk4 je najavljenja kao najnaprednija protubrodska raketa u svojoj kategoriji na svijetu.

Harpoon ima domet veći od 120 km, podzvučnu brzinu od 860 km/h (0.9 maha) te nosi bojnu glavu mase 221 kg. Harpoon projektil ima nisku, *seaskimming* krstareću putanju leta, aktivno radarsko navođenje i sposobnost izvođenja skočnog manevra što



**Sletna paluba na krmni fregate F125 predviđena je i za slijetanje helikoptera NH90**

U provedbi programa fregata F125, njemačka je brodograđevna industrija još jednom pokazala svoju sposobnost za inovacije

**Jedna od velikih prednosti F125 u odnosu na klasične fregate jest i malobrojna posada koju čini tek 120 mornara, dočasnika i časnika. Na fotografiji je prizor sa svečanosti krštenja druge fregate u klasi Nordrhein-Westfalen (F223)**



znači brz uspon rakete na oko 1800 m prije zarona k zaključanom cilju. Nakon što je cilj otkriven, raketa mu se približava na visini leta od dva do pet metara do trenutka sraza. Bojna se glava ne aktivira izravno prilikom sraza, nego s vremenskim odmakom, tako da se eksplozija odvija unutar broda i prouzročuje znatno više štete nego prilikom kontaktne reakcije.

### GĐJE JE VLS?

Postavlja se pitanje zašto tako veliki brod nije opremljen vertikalnim protuzrakoplovnim raketnim lansirnim sustavom barem za svoju zaštitu, pa čak i krstarećim projektilima za napade ciljeva na kopnu poput Tomahawka. Upravo to navodi promatrača na razmišljanje o kontroverznosti oblikovnog rješenja u uvodu članka (a to uključuje i nedostatak protupodmorničkog sonara). Njemačka ratna mornarica u zadnjih nekoliko desetljeća izabire zajednički obrazac za svoja borbena plovila: dva sustava namijenjena bliskoj borbi – CIWS (tj. RAM lansera), jedan iznad i iza glavnog topa (tzv. B položaj) te jedan iznad helikopterskog hangara

i smješta protuzrakoplovne rakete odmah nakon prvog CIWS-a. Na isti je način razmješteno naoružanje na fregatama klase Brandenburg (F123) i klase Sachsen (F124). Iako kod fregata F125 pramčani CIWS nije u tipičnom položaju kao što je to pravilo kod pretходnih klasa, smješten je na mjestu na kojem *bi trebala* biti površina za brojne vertikalne lansirne jedinice, odmah ispred zapovjednog mosta. Stoga, lanser RAM stoji sam na spomenutoj velikoj površini.

Konačna inačica fregata F125 prikazana 2013. otkrila je nešto manji prostor za ono što se danas naziva *kutijasto nadgrađe* iza glavnog pramčanog topa gdje je smještena teretana. Taj prostor teoretski može ostavljati mogućnost postavljanja nekoliko VLS (vertical launching system) modula ili drugog naoružanja u budućnosti. Moguća ugradnja VLS-a mogla bi transformirati te velike njemačke fregate u nešto više od *samo fregata*. Naravno, unatoč nedostatku SAM lansera, ne može se poreći da su fregate nove generacije vrlo napredne i opremljene za zadaće koje su im namijenjene. Ako fregate u budućnosti dobiju VLS, ugradnja



Foto: ThyssenKrupp Marine Systems



Foto: Bundeswehr/Carsten Vennemann

Foto: Bundeswehr/Carsten Vennemann

**Nove će njemačke fregate zahvaljujući CODLAG propulziji moći razvijati brzinu od 26 čvorova**

takvog sustava omogućit će im provedbu složenijih zadaća u izrazito zahtjevnim okruženjima s mnogo više samostalnosti.

## BROD VIDI SVE

Fregate F125 posjeduju nerotirajuću višefunkcijsku TRS-4D/NR AESA (*Active Electronically Scanned Array*) C-band inačicu radara proizvođača Airbus Group s dvama fiksnim panelima na pramčanom radarskom jarbolu i dvama na krmenom jarbolu. Radar djeluje koristeći tehnologiju elektroničkog skeniranja snopa (E-Scan). Zbog električnog upravljanja snopom u realnom vremenu, taj radar može obavljati nekoliko izvidničkih zadaća istodobno. Na primjer, može napraviti dalekometno skeniranje površine mora i zračnog prostora, a istodobno se koncentrirati na praćenje pojedinačnih ciljeva. Performanse radara temelje se na brojnim odašiljačima i prijamnicima modula antena koji su izrađeni od materijala posebno pogodnih za visoke frekvencije. Maksimalni je domet雷达 do 250 km, do 14 km za male površinske ciljeve te do 100 km za mornaričke ophodne zrakoplove.

Također, ima mogućnost istodobnog praćenja do 1000 ciljeva.

Modularna senzorska platforma MSP 600 tvrtke Rheinmetall četverročni je stabilizacijski elektrooptički sustav male mase, a rabi se i danju i noću za otkrivanje, promatranje i prepoznavanje objekata te za praćenje cilja i nadzor paljbe. Taj sustav također ima sposobnost prepoznavanja višestrukih meta koje radar prikazuje samo kao jednu. Uvijek djeluje u pasivnom načinu rada, gotovo ga je nemoguće otkriti, a time i nadopunjuje radar ili je zamjena za njega. Sustav MSP 600 obuhvaća prikaz termalne snimke, dnevnu kameru, laserski daljinomjer (dometa do 40 km) i sustav za praćenje dvojnog načina rada. MSP je izvrstan izvor podataka za taktičku i/ili nautičku navigaciju kao i za nadzor paljbe.

## DOMAĆI SUSTAVI

Tvrta Diehl BGT Defence isključivo je za fregate F125 razvila optički sustav za nadzor i navigaciju SIMONE (*Ship Infrared Monitoring Observation and Navigation Equipment*). Sustav pruža potpuno i trajno praćenje brodske strukture te omogućuje ranu i pouz-



Foto: Bundeswehr

**Zapovjedni most "Baden-Württemberga" odraz je mnogih sofisticiranih tehnologija koje su ugrađene u brod**

danu detekciju malih objekata, čak i vrlo male sumnjive predmete poput gumenih čamaca na napuhavanje ili čak plivača. U slučaju prijetnje generira se automatski alarm s relevantnim podacima za zapovijedanje i nadzor sustava. Senzore upotpunjaju dva Raytheonova Anschütz (izgledno NautoScan NX) X-band navigacijska radara i dva S-band radara s maksimalnim dometom od 96 nautičkih milja. Nadalje, inkorporiran je i sonar namijenjen otkrivanju plivača i ronilaca Cerberus Mod2 tvrtke Atlas Elektronik (ali ne postoji protupodmornički sonar). Tu je i sustav Gedis KORA-18, koji je kombinacija radara i sustava mjera električke potpore (ESM). Taktički komunikacijski sustavi Link 11, Link 16 i Link 22 podržavaju zapovijedanje borbenom grupom i situacijsku informiranost, a uključena su i dva sustava namijenjena automatskoj identifikaciji prijatelja ili neprijatelja (*identification friend-or-foe*) tipa MSSR 2000 I tvrtke EADS. Atlas Elektronik osigurao je sustav implementacije zapovijedanja, nadzora i naoružanja FuWES (*Führungs- und Waffeneinsatzsystem*). Sustav upravljanja borbenim djelovanjem pokretan je Atlas Elektronikovim konzolama OMADA.

## BRODICE I ZRAKOPLOVI

Svaka plovna jedinica moći će primiti dva helikoptera srednje klase i/ili besposadne letjelice - drona, kao i četiri naoružana 11-metarska gumenia čamca s tvrdim dnem (RHIB) tvrtke Fassmer namijenjena specijalnim operacijama. Sva četiri gumenjaka smještena su u jednak broj uvlaka, po dva na svakoj strani broda. Uvlake su opremljene sohamma koje spuštaju čamac na vodu. Fassmerovi gumenjaci mogu postići najveće brzine od 40+ čv (74 km/h). Nadalje, dva kontejnerska spremnika duljine 6,1 metara mogu se smjestiti uz stražnju stranu pramčanog jarbola.

Fregate su projektirane kako bi nosile dva Sea Lynx Mk.88A ili dva NH90 helikoptera srednje veličine smještena u hangaru i brodskoj krmenoj palubi veličine 490 m<sup>2</sup> zajedno s besposadnim letjelicama (UAV). Helikopteri mogu biti opremljeni torpedima MU90 (dakle, jedino protupodmorničko djelovanje fregata vrši se putem helikoptera), raketama zrak-zemlja Sea Skull (operativnog dometa 25 km) i/ili teškim strojnicama.

## SPOSOBNOST ZA INOVACIJE

F125 je vrlo posebna vrsta borbenog broda. Iznimno je pažljivo konfiguiran kako bi zadovoljio taktičko-tehničke zahtjeve i potrebe njemačke ratne mornarice, ali i sudjelovanje u multinacionalnim operacijama. Uz jedinstvenu svestranost u provođenju zadaća, F125 prva je klasa u povijesti njemačke ratne mornarice čija intenzivna uporaba u komadu može trajati i do 24 mjeseca.

U provedbi programa fregata F125, njemačka je brodograđevna industrija još jednom pokazala svoju sposobnost za inovacije. Dizajnirane i opremljene za uporabu u savezničkim obrambenim misijama i prevenciji kriza, kao i potporu humanitarnim i protuterorističkim zadaćama te borbu protiv asimetričnih prijetnji, F125 jedinstvena je klasa fregata na svijetu. Njihova izvanredna misijska svestranost uskladjena je sa smanjenim brojem članova posade i oslanjanjem na vlastite sposobnosti. Takav pristup označava mogućnost produljenja zadaća i misija znatno iznad tipičnih granica za fregate. ■

## STRELJAČKO NAORUŽANJE

# AUTOMAT MP5

Goleme su količine automata (točnije, kratkih strojnica) nakon Drugog svjetskog rata postale viškovi u mnogim vojskama. Nova generacija jurišnih pušaka, posebno kraćih i lakših inačica, učinila je da automat zbog ograničenja u dometu, preciznosti i paljbenoj moći već krajem šezdesetih godina izgubi važnost kao osnovno borbeno oružje. Proizvodnja automata u to se vrijeme gotovo sasvim ugасila. Njihova ograničena uporaba ostala je bitna samo manjim i siromašnijim zemljama koje uglavnom nisu imale usvojenu proizvodnju modernih jurišnih pušaka.

### PRIHVAĆANJE OZNAKE

Tako, međutim, nisu mislili Edmond Heckler, Teodor Koch i Alex Seidel, osnivači njemačke tvrtke



**Pripadnik specijalne postrojbe američke mornarice (US Navy SEAL) izrana s automatom MP5A3. Oružje je popularno i zbog pouzdanosti u ekstremnim uvjetima**

Heckler & Koch (H&K). Prepoznali su i objedinili najuspješnija rješenja nekih ranijih konstrukcija (CETME, MG42) te započeli razvoj oružja na osnovi pouzdane konstrukcije i mehanizma svoje automatske puške G3 (1959.). Na osnovi nje razvijani su različiti tipovi oružja u četirima kalibrima: prvi, 7,62 x 51 mm (snajperska inačica G3S, strojnica HK21), drugi 7,62 x 39 mm (puška HK32, samo na razini prototipa), treći 5,56 x 45 mm (puška HK33), i četvrti, u pištoljskom kalibru 9 x 19 mm (automat HK54).

Rad na razvoju automata, na početku poznatog kao MP64, počeo je 1964. godine. Nakon nepunu godinu dana, predstavljen je prvi prototip koji je nosio oznaku HK54. Prema tadašnjem novom označivanju tvornice H&K, broj 5 oznaka je za automat,

a broj 4 za kalibar 9 x 19 mm. Automat u kalibru 9 x 19 Para uveden je 1966. u serijsku proizvodnju, a dvije godine poslije usvaja se u naoružanje njemačke Savezne granične policije (*Bundesgrenzschutz*) kao MP5 (njem. *Maschinenpistole Model 5*). Oznaku MP5 prihvatio je i proizvođač. Automat MP5 projektirali su Tilo Möller, Manfred Guhring, Georg Seidl i Helmut Baureuter.

### SVE JE ZAMJENJIVO

Novi MP5 zadržao je bravljjenje puške G3 i funkcioniра na načelu odgođenog – poluslobodnog trzaja zatvarača (*roller-delayed blowback*), koji osigurava valjkasti sustav bravljjenja (slično kao na strojnici MG42). Kad je zatvarač u prednjem položaju, dva metalna valjka koja se nalaze na njegovim boč-



Foto: Heckler & Koch

**Do danas je njemački automat prošao mnoge izmjene, ali one su uglavnom kozmetičke. Sve su glavne kvalitete zadržane**

Ivan GALOVIĆ



Foto: Heckler & Koch

Iako su prvi modeli svjetski poznatog i raširenog njemačkog automata predstavljeni prije više od pedeset godina, on ni danas ne gubi svježinu. Bio je izrađen u skladu s najvišim tehnološkim standardima tog vremena, toliko naprednim da su mnogi ostali gotovo nedostižni i u XXI. stoljeću

s najvišim tehnološkim standardima tog vremena, gotovo nedostižnim i danas. Bio je prvo oružje s apsolutnom mogućnošću zamjene svih dijelova na proizvedenim puškama. Jednom su prilikom pomiješani dijelovi deset pušaka i sastavljeni bez ikakvog reda, a oružja su i dalje bespriječorno funkcionalna.

#### **RAZMIŠLJANJA NAKON MÜNCHENA**

Nekoliko godina poslije izvršene su sitnije izmjene na automatu. Postavljeni su diopterski mehanički ciljnici, cijev je dobila mogućnost montiranja prigušivača, prvotni su spremnici zamjenjeni zakriviljenim zbog pouzdanosti i poboljšan je regulator paljbe. Ti modeli nose označku MP5A2 (fiksni kundak) i MP5A3 (izvlačivi kundak) i osnova su za daljnje razvijanje automata MPS u raznim modelima i inačicama. Stradanje civila u intervenciji njemačke policije tijekom talačke krize na Olimpijskim igrama u Münchenu 1972. godine potaknulo je razmišljanje o novim taktikama, ali i oružjima. Prijе MP5, njemački policaci koristili su automate Walther MPL (Maschinenpistole Lang) i MPK (Maschinenpistole Kurz), ali u kriznim talačkim situacijama ta su oružja bila neprecizna i samim tim opasna i za taoce. Osim toga, MP5 izrađen je u skladu



Foto: Heckler & Koch

**Njemačka GSG 9 prva je postrojba u svijetu koja je uvela MP5 u svoje naoružanje. Na fotografiji je njezin pripadnik tijekom vježbe**

Savezna granična policija ustrojila je bila novu specijalnu postrojbu nazvanu GSG 9 (Grenzschutzgruppe 9). U standardni arsenal naoružanja uvrstila je i MP5 koji se u međuvremenu pokazao izvrsnim, a uskoro su se njime naoružale i neke srodne strane postrojbe.

#### **ČAK I U RUSIJI**

Zanimljivo je da ga njemačka vojska uvodi u naoružanje tek krajem osamdesetih godina (ekonomski razlozi), a dodataj je koristila automati Uzi, prema licenciji izrađivan u Belgiji. Do danas je MP5 u vojno i policijsko naoružanje uvrstilo više od 90 zemalja svijeta. Riječ je o gotovo svima koje su imale materijalne mogućnosti da do njega dođu, uključujući i Rusku Federaciju, što je iznimka jer su ondje u cijelosti okrenuti vlastitom razvoju streljačkog naoružanja. Automat se dokazao u praksi, primjerice u rukama njemačke GSG 9 odnosno britanskog SAS-a. U prvom slučaju bilo je to 1977. prilikom otmice Lufthansina zrakoplova (operacija Magična

#### **U HRVATSKOJ**

Prvi automati MP5, koji su se koristili u specijalnim policijskim postrojbama i u Zapovjedništvu specijalnih snaga, potječe još iz bivše JNA. Danas su automati MP5, pa i njegovim nasljednikom H&K UMP (1999.), naoružani Antiteroristička jedinica Lučko, specijalne jedinice policije, Zapovjedništvo specijalnih snaga i Satnija specijalne Vojne policije.



Foto: MUP RH

**Ultrakompaktni MP5K**  
Unatoč malim dimenzijama, ima  
preciznost i uboštost većih modela



## STRELJAČKO NAORUŽANJE



Foto: Heckler &amp; Koch

vatra) u somalskom glavnom gradu Mogadishuu, a u drugom prilikom opsade iranskog veleposlanstva 1980. godine (operacija Nimrod) u Londonu. Kao standardni dio naoružanja specijalaca automati počinju doživljavati korjenite promjene. Postaju lakši i manji, pri čemu zadržavaju (ako ne i povećavaju), paljbenu moć. Automat MP5 u kalibru 9 x 19 mm namijenjen je uništavanju ljudstva na udaljenostima do 200 metara. Može djelovati pojedinačnom i rafalnom paljbom, pouzdan je, precizan i lak za rukovanje. Najbolje rezultate pojedinačnom paljbom postiže na udaljenostima do 100 metara. Puni se spremnikom od 30 odnosno 15 metaka. Teoretska brzina gađanja iznosi 800 metaka u minuti. Na automat se po potrebi može montirati prigušivač pucnja, laserski obilježivač cilja, taktička lampa, optoelektrični ciljnici ili lanser kemikalijskih bombi i suzavca.

### ROTACIJSKI CILJNIK

Automat je kompaktan, dobro izbalansiran i ergonomski oblikovan. Pogodan je za uporabu u bliskoj borbi i skućenom prostoru (zgrade, prostorije, hodnici, rovovi i dr). Osim kod specijalaca, može se koristiti kao osobno obrambeno oružje snajperista, vozača, tenkovskih ili helikopterskih posada. MP5 jednostavno se rasklapa, sklapa, čisti i održava. Glavni su dijelovi cijev s kućištem, sklop zatvarača (zatvarač s nosačem zatvarača), rukohvat s mehanizmom za okidanje,

**Jedan od modela s preklopnim kundakom (lijevo) te kompaktna inačica s dodatnom optikom**

prednja zaštitna obloga (potkundak), kundak, spremnik i pribor. Cijev je izrađena metodom hladnog kovanja i s tvrdom kromiranom unutrašnjosti. Imala šest desnih žljebova i korak uvijanja od 1 : 250 mm. Za kućište se učvršćuje pritiskom i klinom. Mehanički ciljnici su diopterski, što uvelike olakšava ciljanje i ubrzava prenošenje paljbe s cilja na cilj. Prednji je ciljnik kružnog oblika (u njegovu se promjeru nalazi mušica), i postavljen iznad usta cijevi. Stražnji rotacijski ciljnik cilindričnog je oblika i izvorno je konstrukcijsko rješenje, a može se podešavati i ima četiri kružna otvora za udaljenosti od 25, 50, 75 i 100 metara. Najveći je otvor za udaljenost od 100, a najmanji za 25 metara. Stražnji ciljnik moguće je ukositi tako da ga na spomenutim udaljenostima strijelac prilikom gađanja može prilagođivati, odnosno uračunati nagib terena ili jakost vjetra.

### KUĆIŠTE I REGULATOR

Kućište je izrađeno od posebnih slijetina (čelika), tehnologijom prešanja metalnih listova (19 slojeva). Izvana je zaštićeno crnim mat premazom koji štiti od korozije. Unutrašnjost kućišta služi za smještaj zatvarača, nosača zatvarača i povratnog mehanizma. Ručica za zapinjanje smještena je slijeva, u prednjem gornjem dijelu kućišta pod kutom od 45 stupnjeva. Otvor za izbacivanje čahura nalazi se zdesna. Na gornji dio kućišta može se postaviti nosač s taktičkom šinom (MIL-STD 1913) za montiranje optičkih ili refleksnih ciljnika. Na kućištu je utisнутa oznaka modela, broja oružja, kalibra, zig kontrole kvaliteta i zemlja proizvođača.

### Taktičko-tehničke značajke

Model	MP5A3	MP5A4	MP5A5	MP5SD6	MP5KA4	MP5K-PDW
<b>Kalibr</b>	9 x 19 mm					
<b>Načelo rada</b>	odgodeni - poluslobodni trzaj zatvarača					
<b>Režim paljbe</b>	0-1-D	0-1-3-D	0-1-3-D	0-1-3-D	0-1-3-D	0-1-D
<b>Brzina gađanja</b>	800 met/min			900 met/min		
<b>Ciljnici</b>	diopterski					
<b>Kundak</b>	uvlačivi	fiksni	uvlačivi		-	preklopni
<b>Duljina oružja</b>	690 mm	675 mm	690 mm	800 mm	320 mm	570 mm
<b>Duljina s uvučenim kundakom</b>	550 mm	-	550 mm	660 mm	-	330 mm
<b>Širina</b>	67 mm			55 mm		
<b>Visina</b>	230 mm					
<b>Duljina cijevi</b>	225 mm		146 mm		115 mm	148 mm
<b>Ciljnička crta</b>	340 mm			260 mm		
<b>Masa oružja s praznim spremnikom</b>	3,1 kg	2,895 kg	3,1 kg	3,4 kg	2 kg	2,53 kg
<b>Masa praznog spremnika</b>	170 g (30 metaka) / 120 g (15 metaka)					

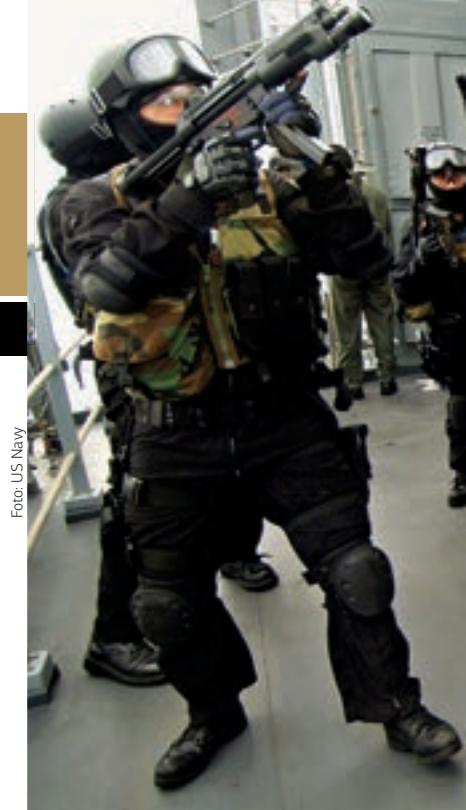


Foto: US Navy

Na početnim se modelima MP5A1, A2 i A3 regulator paljbe nalazi samo na lijevoj strani i njime se lako manipulira palcem desne ruke. Na novijim modelima regulator je obostran, ergonomski prilagođen brzoj i učinkovitoj borbenoj uporabi, prepunjavanju bez skidanja desne/lijeve ruke s rukohvata i okidača. Oznake na regulatoru paljbe mogu biti slovne (S-E-F od njem. Sicher-Einzelfeuer-Feuerstoß – zakončeno-pojedinačno-rafalno), brojčane (0-1-3-D) ili u obliku ikonica (tzv. pikograma). Ovisno o modelu, postoje inačice s dvama, najčešće trima ili četirima izborima na regulatoru. Položaj S aktivira kočnicu zatvarača i okidača. Taj je način rada predviđen za transport i oružje je potpuno sigurno, a mogućnost opaljenja zbog pada na tlo ne postoji. Poluga na slovu E označuje pripremu zatvarača i mehanizma za pojedinačnu paljbu, a način rada označen slovom F označuje kontinuiran rad zatvarača i povratne opruge što omogućuje rafalnu paljbu. Postoji i inačica s ograničenim rafalom od dva



Pripadnici specijalne postrojbe čileanske mornarice naoružani automatom MP5 na fregati BACH "Almirante Williams" tijekom vježbe PANAMAX 2005

ili tri metka što je označeno crvenim i konicama.

## PREDNJA OBLOGA

Sklop rukohvata u kojem je smješten mehanizam okidača pregrabanjem je odvojiv od tijela kućišta. Tijelo rukohvata sa štitnikom okidača je šuplje. Prednja obloga, kao i sam rukohvat, izrađeni su od posebnih polimera. Ergonomski je dobro isprofilirana i namjenjena za lakše rukovanje i zaštitu od opekline. Standardna obloga može se zamjeniti aluminijskom ili polimernom koja ima taktičke šine. Na nju se može montirati prednji rukohvat, svjetiljka ili laserski obilježivač cilja. Kundak može biti fiksni (modeli A2/A4) ili pokretni (modeli A3/A5/SD6) dok je najmanji model MP5K zbog smanjivanja svih dijelova konstruiran bez kundaka i završava kućištem. Uporabom prednje ručice, koja je novost u odnosu na prijašnje modele, te remena, ispunjava se osnovna uloga kundaka – oslabljen je trzaj prilikom opaljenja. Fiksni kundak punog je profila i izrađen od kvalitetne plastike. Izvlačivi kundak je metalni, a čine ga dvije šipke i oslonac za rame. Proizvođač nudi i opciju bočno preklapajućeg skeletnog kundaka (MP5K-PDW).

## METAK U CIJEVI

Spremnik streljiva sadrži 30 ili 15 metaka (za model MP5K). Masa praznog spremnika od 30 metaka iznosi 170 g, a od 15 metaka 120 g. Postoji i bubanj kapaciteta 100 metaka (Beta C-Mag). Spremnik se u kućište postavlja ustima prema gore, kad je regulator (preklopnik) mehanizma za okidanje zabravljen (polozaj S). Zamjena spremnika vrši se pomicanjem poluge za oslobođanje spremnika koja se nalazi



Američki policajac s automatom MP5. Na fotografiji je istaknuta baterijska svjetiljka smještena ispod cijevi

ispred branika okidača. Cijelu je operaciju moguće izvesti jednom rukom u dva pokreta. Ručica za zapinjanje zatvarača nalazi se iza prednjeg ciljnika, iznad cijevi i malo lijevo, pa se može koristiti bilo kojom rukom.

Povlačenjem ručice unatrag, odnosno oslobođanjem poluge za zapinjanje, metak iz spremnika dospijeva u cijev. Promjenom položaja preklopnika oružje je spremno za djelovanje. Današnji su zakrivljeni čelični spremnici standardizirani 1977. godine, nakon odbacivanja ravnih kao nedovoljno pouzdanih.

Automat MP5 od početka se izrađuje u nekoliko inačica označenih dodatnom slovno-brojčanom oznakom u nazivu kako bi ih se razlikovalo po vrsti i osnovnoj namjeni.

## OSNOVNI MODEL

Početni model označen je s MP5A1, slijedi MP5A2 (1965.) s fiksnim sintetičkim kundakom te MP5A3 (1966.). Osnovni model danas je MP5A3 s teleskopskim metalnim kundakom, duljine 690 mm s izvučenim i 550 mm s uvučenim kundakom, najvećom širinom 67 mm, visinom 230 mm, masom 3,1 kg i duljinom cijevi

## PREPORUČLJIVA PALJBA

Temeljna obuka i način taktičke uporabe automata MP5 predviđa da metu treba pogoditi najmanje dvama, a najviše trima mećima jer je zaustavna moć metka kalibra 9 x 19 Para dovoljna za onesposobljavanje ljudstva. Sve više od tri pogotka je rasipanje streljiva, što je i glavni nedostatak automata kao oružja. Preporučuje se stoga uporaba oružja u pojedinačnom režimu paljbe, gdje se brzim uzastopnim pojedinačnim pogocima metu neutralizira s većom sigurnošću i pouzdanošću nego rafalnom paljbom. Rafalna paljba preporučuje se samo u situaciji kad se paljba otvara na minimalnim razmacima. Oružje se sve vrijeme nosi u pregibu ramena ili, ako nema kundak, zategnuto remenom nasuprot tijelu.



Foto: US DoD

225 mm. Prijašnja inačica nije imala obostrani regulator paljbe, a sadašnja ga ima. Taj model na cijevi koja viri ispred potkundaka ima tri bradavice za montažu prigušivača sustavom bajonet i standardne mehaničke diopterske ciljnike. Noviji modeli MP5A4/A5 imaju suvremeniji mehanizam za okidanje i izbornik paljbe s mogućnosti ograničenog rafala od tri metka, s tim da MP5A4 ima fiksni kundak, a MP5A5 izvlačivi, jednak kao na MP5A3. U tu kategoriju ulazi i MP5SF (Single Fire), poluautomatska inačica razvijena 1986. godine za FBI, MP5N (Navy) razvijen za specijalne postrojbe američke mornarice, koji ima obostrani regulator paljbe i noćne me-

## PROIZVODNJA PO LICENCIJI

Automat MP5 se, osim u Njemačkoj, licencijski proizvodi u Francuskoj (MAS), Grčkoj (EAS), Iranu (Defense Industries Organization, modeli Tondar i Tondar Light), Luksemburgu (Luxembourg Defence Technology), Meksiku (SEDENA), Pakistanu (Pakistan Ordnance Factories), Saudijskoj Arabiji (Al Kharj Arsenal), Sudanu (Military Industry Corporation, model Tihraga, klon iranskog Tondara), Švicarskoj (Brügger & Thomet), Turskoj (MKEK) i Ujedinjenom Kraljevstvu (Heckler & Koch – UK). Kineska kompanija Norinco, koja nema licenciju, predstavila je prije nekoliko godina automate NR-08 i NR-08A koji izgledaju kao kopije MP5.

Vojnik i policajac bez problema može koristiti MP5 jednom rukom što mu daje veliku taktičku prednost



Foto: Heckler &amp; Koch

## STRELJAČKO NAORUŽANJE

haničke ciljnike. Tu je i MP5F (*French model*), inačica za francusku vojsku i Žandarmeriju, koja ima unutarnji sklop prilagođen za uporabu streljiva 9 mm s jačim punjenjem.

### S PRIGUŠIVAČEM

Inačica MP5SD (njem. *Schalldämpfer*, prigušen) razvijena je 1974. za specijalne postrojbe i do danas je ostala najbolje prigušeno, odnosno najtiše automatsko oružje koje koristi standardno streljivo. Ima integrirani prigušivač duljine 300 mm. U inačici s teleskopskim kundakom, najveća ukupna duljina iznosi 800 mm s izvučenim i 660 mm s uvučenim kundakom, masa je 3,4 kg, a cijev duljine 146 mm. Ostale su dimenzije jednake kao na MPA3. Sustav prigušenja riješen je tako što je cijev odmah iza ležišta metka perforirana ukrug. Dio barutnih plinova tako se odmah nakon opaljenja odvodi u ekspanzijsku komoru u prigušivaču, postavljenu oko nje. Standardnom je streljivu početna brzina tako smanjena za oko 27 %, odnosno spuštena na podzvučnih 285 m/s. Ta inačica ima dosad nedostizno prigušenje od -48 db, ali jednaku brzinu paljbe od 800 metaka u minuti. Za razliku od većine konvencionalnih automata s prigušivačem, on sad ispaljuje standardne tipove streljiva s jednakim učinkom pa nije nužna uporaba posebnog podzvučnog streljiva. Integrirani prigušivač učinkovito smanjuje bljesak iz cijevi. MP5SD izrađuje se u inačicama SD1 (bez kundaka), SD2 (s



Foto: Armed Forces of Malta

**MP5A5, jedna od zadnjih klasičnih inačica, u rukama pripadnika OS-a Malte**

**Njemački je automat među omiljenim naoružanjem SWAT timova američkih policijskih postrojbi, posebno inačica SD s prigušivačem**

fiksnim kundakom), SD3 (s izvlačivim kundakom) i drugim (SD4-SD6), ovisno o tipu kundaka i režimu paljbe.

### IZ AMERIČKE TVORNICE

Najkraći je, ultrakompaktni model bez kundaka, oznake MP5K (njem. kurz, kratak). Predstavljen je 1976. godine. Dug je 320 mm, duljina cijevi iznosi 115 mm, masa dva kilograma, visina 230 mm, a širina 55 mm. Brzina gađanja nešto je veća u odnosu na standardni MP5A3 i iznosi 900 metaka u minuti. Namijenjen je za blisku borbu i primjerjen za službe osiguranja i zaštitu osoba. Zahvaljujući maloj masi i kompaktnosti može se nositi prikriveno ispod odjeće i ne ograničava pokrete. Od najkraćeg modela MP5K također su razvijene brojne inačice: MP5KA1, A4, A5 i mornarička MP5K-N s kundakom. Na osnovi MP5K-N, američki je ogrank HK (Heckler & Koch) predstavio 1991. oružje za osobnu obranu MP5K-PDW (engl. *Personal Defense*

Weapon). Inačica ima nešto dulju cijev (148 mm) i bočno prekljupiv skeletni kundak od polimera. Ukupna duljina iznosi 570 mm, a sa sklopljenim kundakom 330 mm. Širina i visina jednake su kao na MP5K. Riječ je o oružju kompaktnih dimenzija i mase 2,53 kg, uporabljivom u svim taktičkim situacijama. Na tim je dvama kompaktnijim modelima brzina paljbe također povećana s 800 na 900 metaka u minuti, ali je i s njom kontrola ostala izvrsna.

### NOVI KALIBAR

Neke su američke policijske postrojbe metak 9 x 19 Para smatrале nedovoljno učinkovitim pa je H&K 1991. godine konstruirao automat MP5/10 u kalibru 10 mm Auto (službeni kalibr agencije FBI), a nešto poslije i MP5/40 u kalibru .40 S&W, koji se temelje na inačicama MP5A4 i MP5A5. Automati su imali fiksne i uvlačive kundake te spremnike od polimera s kapacitetom 30 metaka. Međutim, iako su donedavno bili u uporabi, otpočetka su imali slabiju reputaciju zbog čestih zastoja i znatno slabije kontrole prouzročene jačim trzajem streljiva. Proizvodili su se do 2000. godine. Od civilnih poluautomatskih inačica nastalih na osnovi MP5, najpoznatije su HK94 (A2,A3 i SG-1) i SP89 (Sport Pistole mod. 1989), a od inozemnih inačica turski T-94 (P,A,K,SD), filipinski MP-10, pakistanski POF SMG-PK, SMG-PK-1, POF-4/5 PISTOL i luksemburški modeli LDT HSG-94/K.

### VJEĆNI MLADIĆ

H&K nudi i modele za obuku označene kao MP5A4PT i MP5A5PT (PT je pokrata od *Plastic Training*), modificirane za paljbu plastičnog obučnog streljiva 9 x 19 mm PT. Djeluju kao standardni MP5, s tim da su oba valjka izostavljena iz zatvarača radi pravilnog funkciranja prilikom ispaljivanja lakšeg plastičnog streljiva. Modeli su prepoznatljivi po tome što je ručica za zapinjanje plave boje. Mogu biti konfigurirani s različitim kundacima i sustavom paljbe, a razvijeni su za njemačku policiju i GSG 9. Postoji više od 100 inačica i modifikacija MP5, ali taj se automat u punih 50 godina gotovo uopće nije promijenio, ako se zanemari nekoliko kozmetičkih zahvata. Može se stoga govoriti o oružju za koje vrijeme jednostavno ne postoji. ■



Foto: Heckler &amp; Koch

Domagoj VLAHOVIĆ

VOJNA POVIJEST



# HRVATSKI VOJNIK NIKOLA ŠUBIĆ ZRINSKI

POVODOM 450. OBLJETNICE PRISJEĆAMO SE OPSADE SIGETA KOJA NIJE UŠLA U POVIJEST SAMO HRVATSKE, NEGO I CIJELE EUROPE...

Upravo je 1556., zadnje godine bavanja Nikole Šubića Zrinskog, došlo do jedne, povjesno manje poznate opsade Sigeta. Bila je to epizoda Austrijsko-turskog rata (1551.–1562.), a zapovjednik grada bio je još jedan hrabri hrvatski vojnik - Marko Horvat Stančić (oko 1520. –1561.). Turci su napali 12. lipnja 1556., a s vremenom je broj napadača narastao na 25 000. Unatoč žilavom otporu, malobrojni su branitelji, njih oko tisuću, sredinom srpnja bili na rubu propasti. Međutim, 19. srpnja Zrinski je konjicom napao obližnje tursko uporište u Bobovišću i tako ih odvukao od Sigeta. Iako su se nakon desetak dana vratili, ojačane fortifikacije grada i napadi obnovljene Stančićeve vojske nakraju su ih prisilili na povlačenje. Slomivši zube na Sigetu, Turci su pretrpjeli i velike gubitke od oko 10 000 mrtvih.

## VLASTITI ZAHTJEV

Stančić je umro u kolovozu 1561. godine u Sigetu prirodnom smrću. Za novog kapetana odmah potom imenovan je Nikola Šubić Zrinski i to na vlastiti zahtjev. Grof je rođen 1508. u Zrinu, dakle, u vrijeme kad je postao kapetan Sigeta imao je gotovo navršene 53 godine, što je tad bila sasvim pristojna dob. I ne

samo to, bogati grof iz tvrdog grada Zrina za svojeg je života bio slavan i poštovan čovjek. Ugled hrabrog, ali i inteligentnog i vještog ratnika počeo je stjecati kao dvadesetogodišnjak, kad se isticao u borbama protiv Turaka tijekom njihove kampanje prema Beču 1529. godine. Nastavivši tim smjerom, imenovan je 1542. banom Hrvatske, Slavonije i Dalmacije i ste je dužnosti do 1556. uspio sačuvati "ostatke ostataka" Hrvatske, pa i dijelove Mađarske, od neprestanih turskih nasrtaja. S dužnosti bana na kapetaniju područja koje je obuhvaćalo zapadni dio južne Mađarske, a graničilo je s turskim teritorijem? Dragovoljnim javljanjem Nikola Šubić pokazao je da želi biti ondje gdje je najpotrebniji. Naime, važnost Sigeta bila je golema, ne samo simbolično. Strateški gledano, Siget je štitio tri mađarske županije, preostali dio Hrvatske, ali posredno i današnju Sloveniju te Austriju. Štoviše, bio je i pogodan kao baza iz koje su se mogli poduzimati napadi na turske položaje u već osvojenim krajevima. Zrinski je to najbolje pokazao 1562. prelaskom Drave i napadom na Turke koji su pod vodstvom Arslan-bega gradili utvrde kako bi učvrstili svoje položaje

Zapovjednik obrane Sigeta na ilustraciji Velimira Vukšića. Iako bogat i ugledan te već u zreloj dobi, Zrinski se sam javio da postane kapetan utvrde koja je već dulje vrijeme Osmanskom Carstvu bila *trn u oku*

## VOJNA POVIJEST

s južne strane rijeke. Sljedeće godine Zrinski postaje zapovjednik Prekoduske granice koja je obuhvaćala područje od Drave do Dunava.

### POSLEDNJI POHOD

Primirje nakon 1562. trajalo je kratko jer je 72-godišnji sultan Sulejman Veličanstveni u svojih 46 godina na tronu, unatoč svim pobjedama koje su mu i priuštile nadimak, iznad svega želio osvojiti Beč, a tim i cijelu srednju Europu, pa 1566. pokreće sveobuhvatnu kampanju. U ožujku je prva, manja skupina turske vojske od oko 27 000 pripadnika krenula zauzeti Gyulu u istočnoj Mađarskoj, a u travnju je iz Carigrada pošla glavnina kojoj je na čelu bio sam sultan s 90 000 vojnika i 300 topova. Trebali su ovladati utvrdom Eger u gornjoj Mađarskoj, a dio njih bio je određen da krene prema zapadu i blokira Siget. Povezane operacije trebale su sprječiti postrojbe habsburškog vladara Maksimilijana II. da udare na vazalnu Transilvaniju i stvoriti preduvjetne za konačan prodor prema Beču. Međutim, Nikola Šubić *pmrsio je turske račune*. Saznavši 17. lipnja 1566. da je protivnička predvodnica prešla Dravu, napao ih je noću kod Siklosa (južno od Pečuha). Ubivši mnogo Turaka, uključujući sandžak-bega Mehmed-bega Taroliju i ugrabivši velik pljen, kršćanske su se snage uspješno vratile u Siget.

### PROMJENA PLANA

Ne može se sa sigurnošću tvrditi je li to bila hladnokrvna strateška odluka ili posljedica bijesa koji je izazao još jedan pothvat Hrvata i Mađara koje je predvodio Zrinski, no Sulejman je odlučio preusmjeriti glavninu vojske na Siget. Tako su on i njegovi savjetnici, među kojima se isticao veliki vezir Mehmed-paša Sokolović, morali isplanirati ono što su željeli izbjegići prije Beča: dugotrajnu opsadu. Sigurno je da su znali kakvi ih ratnici čekaju iza zidina, a i da je Siget utvrda idealna za obranu. Grad je sa sjevera prema jugu bio podijeljen na Stari grad, Veliku (Staru) varoš i Novu varoš. Opkoljavalala ga je teško prohodna močvara i iskopi s vodom te obrambeni zid. Sva tri dijela grada bila su povezana mostovima, a zadnje je uporište bio Stari grad odijeljen najduljim mostom.

Wikimedia



**Opsada Sigeta, grafika švicarskog umjetnika Matthäusa Meriana (1593. - 1650.). Gledano slijeva prikazani su Nova varoš, Velika varoš i Stari grad. Umjetnik je zamišljaо Stari grad podijeljen u dva dijela odvojena duljim mostom**

Procjene broja vojno sposobnih ljudi koje je Zrinski imao na raspolaganju različite su i kreću se od 2300 do 3000, a većinu su činili Hrvati. Topova je moglo biti pedesetak, a uoči opsade Beč je opskrbio utvrdu dodatnim količinama hrane, naoružanja i opreme. Vjeruje se da je iskusni Zrinski nije bio pesimist, očekivao je da može izdržati dok ne dođe vojska koju će poslati kralj Maksimiljan. Učinkovita obrana podrazumijevala je i željeznu stegovu po kojoj je Zrinski bio poznat.

### PRIVREMENA OBRANA

S početkom kolovoza 1566. turske su prethodnice počele stizati pred Siget i izazivati prve *čarke*, a do 7. kolovoza cijela je golema vojska od oko 100 000 pripadnika opkolila grad i počela operativne napade. Najveći je udar, odmah uz potporu topništva, bio na izloženu Novu varoš. Zrinski, naravno, nije mislio gubiti živote i opremu na obranu najranjivije točke grada, tako da je već 9. kolovoza naložio povlačenje u Veliku varoš. Taj su dio grada Turci napali idućeg dana, a Zrinski već je u to vrijeme u

pismu kralju naveo da je i ta obrana privremena i da će konačno uporište biti najbolje utvrđeni Stari grad. No, to nije značilo da obrana Velike varoši nije bila živila, Turci su navodno produzelii čak sedam općih juriša da bi je napokon zauzeli 19. kolovoza. Zadnji je juriš bio i najkrvaviji: postoje podaci o 3000 poginulih napadača, a u Starom gradu ostalo je tek 800 branitelja koji su uza se imali i žene, djecu, starce te bolesne i ranjene. Očekivana Maksimilijanova pomoć nije stizala. Njegova velika vojska od oko 90 000 pripadnika bila je utaborenja kod Györa, a kralj i savjetnici niko se nisu mogli odlučiti za bilo kakvu akciju.

### SULTANOVA SMRT

Osnovni je preduvjet da Sulejmanova vojska zauzme Stari grad bio da isuši močvaru koju je stvarao potok Almaš i to je učinjeno probijanjem nasipa te gradnjom staza na blatinjavu zemljишta. Vojska je zatim izgradila nasipe oko grada kako bi ga mogla tući topništvom. Prvi neuspješni juriš Turci su izveli 26. kolovoza, a drugi 29. kolovoza, na



arhiva Hrvatskog vojnika



Poznata slika Otona Ivezovića (1869. - 1939.) prikazuje Nikolu Šubića Zrinskog uoči njegova posljednjeg juriša

40. obljetnicu velike pobjede kod Mohača. Taj se juriš prodludio na tri dana, ali bez prevelikog uspjeha. Iako sve iscrpljenije i malobrojnije, europske su snage ubijale na tisuće protivničkih vojnika.

Polako shvaćajući da zadržavanje i gubici kod Sigeta dovode u pitanje cijelu ratnu kampanju, napadači su pokušali pregovorima i nagovorima te mitom natjerati Zrinskog i posudu na predaju. Naravno, neuspješno. Početkom rujna počeo je novi val napada, 5. rujna neki su janjičari čak prodri u grad, ali sâm ih je Zrinski na čelu svoje vojske odbio i istjerao. Tih je dana (između 4. i 7. rujna), u šatoru život skončao, od kapi ili od posljedica bolesti, i ostarjeli Sulejman, možda i najveći sultan u povijesti Osmanskog Carstva. Sokolović je od svojih vojnika majstorski zatajio tu potencijalno demoralizirajuću vijest i oni su nastavili napade.

## POZIV NA PREDAJU

Obrana je pod topničkom paljbom i turskim provalama curila na više mesta te su se Zrinski i preostalih

nekoliko stotina branitelja povlačili u unutrašnjost Starog grada dodatno zaštićenu bedemima i prokopima. Sokolović je tad u sultanovo ime posljednji put pozvao Zrinskog i preživjele na predaju obećavši im život i slobodu. Odgovor je bio negativan. Usljedio je stoga novi napad, s dodatnim količinama zapaljivih strijela i drugog sličnog oružja i grad je počeo gorjeti. U konačnoj klopci, Zrinski i njegovi ljudi donijeli su odluku koja će ih zauvijek upisati u junačku povijest ne samo Hrvatske i Mađarske, nego cijele Europe i postati inspiracija mnogim umjetničkim djelima: izginut će u borbi, u posljednjem jurišu njih tri stotine nasuprot desecima tisuća napadača. Ispalivši iz topa hitac koji je razvalio njihova vlastita vrata, prošli su kroz njih i navalili s nevjerojatnom hrabrostu, oboružani mačevima, a tek neki i vatrenim oružjem.

## PREKID KAMPANJE

Epilog je poznat: Siget je nakon jednomjesečne opsade pao. Zrinski i go-

tovo svi branitelji poginuli su, preživjela su tek sedmorica, a oko 2000 žena i djece odvedeno je u roblje. Osvajači su, međutim, skupo platili tu pobjedu. Izgubili su 18 000 konjanika i 7000 janjičara, ali i svojeg vladara, začetnika cijele kampanje koja ih je u konačnici trebala dovesti do Beča ili barem stvoriti uvjete da onamo stignu. Iako su uz Siget zauzeli i Gyulu te još neka područja, veliki gubici i sultanova smrt prisilili su Turke da prekinu kampanju i glavnina vojske vratila se u Aziju. Tako su već iscrpljene Mađarska i Hrvatska bile spašene od potpunog osvajanja, a posredno i Austrija, pa i cijela srednja Europa. U Carigradu je 17. veljače 1568. potpisani mir između Habsburške Monarhije i Turske, u čije je ime to učinio novi sultan Selim II.

I danas, nakon 450 godina, neopisiva hrabrost i žrtva Nikole Šubića Zrinskog i ljudi koji su se borili i umrli s njim ne bljede. Ne treba, međutim, zaboraviti ni njihovo vojničko i ratničko znanje, iskustvo i vještine, osobine koje i danas trebaju krasiti svakog pravog vojnika. Na razini kapetana Nikole Šubića Zrinskog, obrana Sigeta bila je brižljivo pripremana i provedena i to je još jedan razlog zašto je bila toliko dugotrajna i intenzivna. Da povijest u ovom dijelu Europe dobije drukčiji tijek možda je nedostajalo tek više hrabrosti i odlučnosti Maksimilijana II. i njegovih doglavnika jer Turci su ipak stekli znatne dobitke i prijetili srednjoj Europi još više od stotinu godina. Habsburgovcu je možda bio dovoljan samo mali dio svega što su imali njegovi hrvatski vojnici i drugi branitelji Sigeta. ■

HRVATSKI VOJNIK I HRVATSKI POVIJESNI MUZEJ

# LUKA ŠNJARIĆ

*Početkom Prvog svjetskog rata hrvatski časnik bio je zapovjednik vlastite brigade Snjarić na Balkanskom bojištu*

Luka Šnjarić (Čanak, 22. lipnja 1851. – Cluj-Napoca, Rumunjska, 21. siječnja 1930.), austrougarski general pješaštva. Nakon vojne graničarske škole u Otočcu, raspoređen je 1870. kao desetnik u 2. graničarsku pješačku pukovniju (Vojna krajina). U čin poručnika promaknut je 1874., natporučnika 1879., te je raspoređen u 51. pješačku pukovniju. Satnik postaje 1887., bojnik 1897., a vojnu službu obnaša najprije u 4. bosanskohercegovačkoj pješačkoj pukovniji. U čin potpukovnika promaknut je 1903., pukovnika 1906., te je imenovan zapovjednikom Oružničkog zbora za Bosnu i Hercegovinu ustrojenog 1878. godine.

Godine 1911. promaknut je u čin general-bojnika, a 1914. podmaršala. Početkom Prvog svjetskog rata zapovjednik je vlastite brigade Snjarić (Balkansko bojište), a nakon toga 59. pješačke divizije (Balkansko bojište) i 42. domobranske pješačke divizije (vražja divizija) 1916./1917. (Rusko bojište). U svibnju 1918. promaknut je u generala pješaštva, a u listopadu imenovan vojnim zapovjednikom Zagreba. Umirovljen je 1. siječnja 1919. godine.

(pripremio: Hrvatski državni arhiv,  
Državni arhiv u Osijeku)



**HRVATSKI  
VOJNIK**

## Portret Luke Šnjarića

- dio spomen-albuma portreta časnika 42. domobranske divizije koji se nalazi u Hrvatskom povijesnom muzeju
- crtao Franz Kienmayer, 1916.
- HPM – 83692

Album sadrži četrdeset i sedam reprodukcija portretnih crteža kredom viših i nižih časnika 42. domobranske (vražje) divizije, sa signaturom autora Kienmayera i potpisima prikazanih. Prvi u nizu portretnih listova prikazuje *Feldmarschalleutnant* Luku Šnjarića, slijede portreti ostalih viših i nižih časnika. Uvez albuma govori o vremenu nastanka – zima 1916./1917. godine, Božić na ratištu.

Franz Kienmayer (Beč, 1886. – Baden-Baden, 1963.) bio je austrijski slikar i ilustrator  
(pripremila: Marina Bregovac Pisk)

Tekst i foto: Hrvatski povijesni muzej

**Tamburaši 8. satnije**

- autor fotografije: M. Kraljević; Besarabija, 1917.
- fotografija: 13 cm x 18 cm; na poleđini rukopis: "Tamburaški zbor 8. satnije u 'Polana' – postavu u Besarabiji 1917. (...) / Snimio puk. fotograf vod. Marko Kraljević"
- HPM/PMH – 20173

**Francuska strojna puška St.-Étienne Mle 1907**

T – MAS Mle 1907 T / (Mitrailleuse Mle 1907 T)

Početkom XX. stoljeća konstruirana je u državnoj tvorici oružja u Saint-Étiennu vojnička strojna puška sa zračnim hlađenjem Saint-Étienne Mle 1907 T, usavršena inačica strojne puške Puteaux M1905. Njom su bile naooružane pješačke, brdske i kolonijalne postojbe. No, u vlažnim uvjetima rovovskog ratovanja Saint-Étienne Mle 1907 T puno bi puta zablokirala i bilo ju je vrlo teško na prvim crtama bojišta održavati u ispravnom stanju. Stoga je početkom lipnja 1917. naglo zamijenjena strojnom puškom Hotchkiss M1914. Strojne puške Saint-Étienne bile su prosljedene pozadinskim postrojbama, postrojbama u francuskim kolonijama te talijanskoj vojsci. Do potpunog povlačenja s bojišta i prestanka proizvodnje 1916. godine, ukupno ih je bilo proizvedeno 39 700 komada.

Francuska strojna puška St.-Étienne Mle 1907 ima cijev sa zračnim hlađenjem na koju je pričvršćen sustav za povrat plinova. Na vrhu

cijevi nalazi se prednji nišan. Na cijev se stavlja spremnik sa zatvaračem. Puni se metalnim

okvirom ili tekstilnim redenikom sa strelijivom kalibra Lebel 8 mm. Na kraju

spremnika nalazi se mjedeni držak s okidačem. Puška se sastojala od

64 dijela. Rafalna paljba iznosila je od osam do 650 hitaca u minuti.

Postolje je tronožno, s mogućnošću reguliranja visine.

(pripremila Dora Bošković, literatura

Ogorec, 2006; Myatt, 1978.:28-29)



- Manufacture d'armes de Saint-Étienne; Saint-Étienne, Francuska, 1916.
- mjeđ, željezo; duljina strojne puške: 1180 mm; duljina cijevi: 710 mm; kalibr: 8 mm
- na spremniku je utisнутa oznaka proizvođača i godina proizvodnje: "MITRAILLEUSE Mle 1907 – St.-Étienne 1916 - No 6"
- HPM/MRNH 885

U prošlom broju Hrvatskog vojnika spomenuto je kako današnji srbjanski dužnosnici, među kojima su i oni koji su početkom 1990-ih bili pobornici velikosrpske politike te koji su kao izravni sudionici agresije na Hrvatskoj podržavali stanje okupacije dijela hrvatskog teritorija, zanemaruju činjenice i pokušavaju negirati odgovornost Srbije za rat u Hrvatskoj i BiH. Jednako tako, svjedoci smo da se činjenice o Domovinskom ratu gotovo svakodnevno zanemaruju i u medijima u Hrvatskoj, a to ponajviše čine autori koji o te-

No, činjenice su neumoljive, a znanstveni pristup povijesti dovest će do sličnih zaključaka, neovisno o osobama koje istražuju povijest ili ustanovama i zemljama u kojima se o njoj piše. Stoga su, kad se govorи o uzrocima rata u Hrvatskoj, znakoviti zaključci predsjednice Helsinskih odbora Srbije Sonje Biserko, koja se bavi istraživanjem uzroka raspada Jugoslavije, ljudskim pravima, srpskom političkom povijesku i stanjem srbjanskog društva, a koju se ne može "optužiti" za "hrvatski nacionalizam". I u razgovoru za časopis Vjenac ona je naglasila

formalne i neformalne aktivnosti, elita oko Čosića široko se angažirala u svim segmentima društva na rušenju Jugoslavije. Uz Srbiju i savezna vlast snosi povijesnu odgovornost jer nije bila intelektualno ni moralno doraslа izazovu vremena, niti je imala hrabrosti suprotstaviti se velikosrpskoj politici."

Naglasila je da dokaze o tome da su Srbi rat protiv Hrvata pripremali od smrti Josipa Broza Tita "ne vidi samo onaj tko neće": "Krug oko Čosića stalno je tvrdio da su komunističke granice umjetne i da Srbija mora novom

želje više samostalnosti, više samouprave, što njoj nije odgovaralo. Zato potežu pitanje Kosova. Došavši do zaključka da nikad neće moći ovladati albanskom većinom, imaju ideju o podjeli Kosova i amputaciji sjevernog dijela. Tobožnja borba i zalaganje za Kosovo zapravo im je bio instrument za teritorijalne zahtjeve u BiH i Hrvatskoj. Počelo je još za Titova života, a dinamiziralo se poslije njegove smrti otvaranjem srpskog pitanja na Kosovu. Time se počelo ne da bi se to pitanje riješilo, nego da bi se mobilizirali svi Srbи u Jugosla-

**HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT**

# VELIKOSRPSKA RETOR CILJEVA VELIKOSRPSK

mama iz povijesti ne govore na znanstveni način. Bilo da dolaze iz tzv. nevladinih udruga ili iz medija, riječ je uglavnom o osobama koje nemaju vremena za boravak u arhivima i proučavanje izvora, a zajedničko im je i to da, kao i današnje srbjansko vodstvo, prešućuju uzroke rata u Hrvatskoj i BiH, a ističu samo dio posljedica, da relativiziraju odgovornost srbjanskog vodstva i vodstva JNA za rat te da velikosrpsku agresiju na RH i BiH pokušavaju prikazati kao građanski rat. Pritom povjesničare koji rade u državnim ustanovama i o Domovinskom ratu govore drugačije od njih optužuju za "pristranost", "ideologiziranje", "konzervativnost" i slično.

odgovornost srpskih političkih elita i srbjanskog vodstva za rat u Hrvatskoj i BiH. Tako je na pitanje "tko je sve kriv za ratni raspad Jugoslavije", Sonja Biserko istaknula da se "od samog početka fokusirala na sve što se događalo posljednjih desetljeća u srpskoj istoriji, a najviše na srpsku elitu; kulturnu, intelektualnu i vojnu, jer bez tog uvida ne bi bila sigurna u tvrdnje koje su potvrđile njene sumnje i njena saznanja": "U tom raspadu sudjelovale su sve srpske elite. Za planiranje i pripremu rata, kao i za Titovo nasljeđe, najodgovornija je kulturna elita oko Dobrice Čosića. Kroz kulturne institucije putem knjiga, raznih publikacija, predavanja, kroz

granicom zaokružiti etnička srpska područja. Pravni anali su o tome objavili raspravu. Inače je beogradski Pravni fakultet bio jedan od stupova velikosrpskog projekta, tu su definirani svi Miloševićevi politički pothvati, odatle se počelo govoriti o pravu Srba na pobunu, negiralo postojeće jugoslavenske republike, njihovi argumenti korišteni su u tekstovima objavljuvanim u Književnoj reči i brojnim publicacijama, novinama i knjigama. I Memorandum SANU-a jedan je od tih dokumenata. Svi su oni tvrdili da treba reorganizirati Jugoslaviju, s tim da bi Srbi uzeli i zaokružili svoj etnički teritorij. Srpska elita bila je svjesna da od 1974. svi jugoslavenski narodi

viji. Računalo se na utjecaj kosovskog mita u homogenizaciji Srbija. Taj je mit duboko ugrađen u postojanje srpske države. Bio je zanemaren za postojanja Jugoslavije jer se smatralo da Jugoslavija okuplja sve Srbe i sve dok je Jugoslavija bila centralistička federacija, to je zadovoljavalo srpsku elitu. U trenutku kad se postavilo pitanje novog sporazuma o jugoslavenskoj federaciji počinje srpski otpor politici koja je bila u interesu svih republika. Prepiska Dušan Pirjavić - Dobrica Čosić ranih 1960-ih (u dnevnom tisku – Borba) bila je uvod, prva naznaka i provjeravanje stanja duha u ostalim republikama, i veoma važan signal za sve što je slijedilo. Već tada Srbija odu-

staje od moderne države. Kad je Srbija na Berlinskom kongresu uspostavljena, iako zaostala, ruralna sredina, počela se modernizirati. Imala je ustave koji su bili liberalni, koje doduše nije provodila, slala je mlade ljude na školovanje po Evropi, ali je od tada pa sve do danas i svoju političku kulturu sagledavala kroz centralističku državu. Centralističku konцепцију zastupaju sve srpske političke elite koje su dovele do raspada Jugoslavije i bile u pozadini svih sukoba u prošlosti (XX.) stoljeću. Nakon Titove smrti opet su oživjele jer su smatrane da Srbija, kao najveća i najjača, ima i najviše prava.“ Napomenula je da je tomu pripomogla i JNA, koja je "sa stavom srpskih elita dijelila isti pristup

socijalizma, nego samo o decentralizaciji Jugoslavije, a tek u drugom dijelu *Memoranduma* piše i o položaju srpskog naroda. I JNA i srpska elita govore o krizi, ali ne i protiv socijalizma.“ Uz tvrdnju da im je "socijalizam samo maska za ostvarenje ciljeva“ i da je "vojska imala važnu ulogu i u instaliranju Miloševića“, zaključila je: "Ali i nakon 30 godina u Srbiji nije došlo do promjena, postoji veliki otpor transformaciji društva, pluralizmu i demokratskim vrijednostima. General Nikola Ljubičić omogućio je Miloševićev dolazak na čelo partije Srbije. Milošević je vojska odabrala da projekt realizira pod parolom da nije nacionalist. Uz pomoć srbizirane JNA Milošević se od samog

okvira Jugoslavije kao federacije ili konfederacije, što je Srbija odbila. A odbila je zato što je na svojoj strani već imala JNA i smatrala, procjenjujući i međunarodno stanje, da ima šansu za *Blitzkrieg* i stvaranje Velike Srbije. Imala je na umu da Hrvati i ostali jugoslavenski narodi nisu pripremljeni za rat, kao što i nisu bili, da se neće moći oduprijeti JNA kao srpskoj vojsci pa će oni ostvariti svoje ciljeve. Sloveniju su na neki način izgurali i zato što tamo nije bilo Srba, koji bi im poslužili kao razlog za rat. (...) Haška konferencija počela je 1991., kad su već napadani Vukovar, Dubrovnik, Zadar... Za vrijeme same konferencije Srbija je vodila rat protiv Hrvatske. Čak je Crna Gora bila potpisala

diraju kao neovisne države, što je i uslijedilo nekoliko mjeseci poslije. I Kosovo je to učinilo, ali je bilo odbijeno. (...)

Srbi ne postoje kao pluralno društvo koje bi omogućavalo dijalog unutar njih samih i otvoreno pitanje nužna da se dođe do istine koja je očita. Postoje pojedinci i grupe, postoji marginalan i marginaliziran dio društva koji to želi, ali većina društva misli da su Srbi superioran narod koji je u odnosu na Hrvate i druge jugoslavenske narode jedini sposoban organizirati i imati državu. Druge i nisu priznali osim Hrvata i Slovenaca, ali za Hrvate i dannanučete od mnogih čuti da su to Srbi katoličke vjere. Isto misle i za Bošnjake, muslimane. Srbi žive u iluziji da oni kao narod

# IKA I RAZOTKRVANJE POLITIKE 1991.

(II. DIO)

centralističkoj i socijalističkoj Jugoslaviji“ te da se "JNA počela pripremati za taj projekt nakon Titove smrti": "Kad je admiral Branko Mamula bio na čelu JNA, počela je srbizacija vojske, razoružavanje teritorijalne obrane i prekrjanje vojnih oblasti. To piše Mamula u knjizi *Očuvanje socijalizma i recentralizacija Jugoslavije*. On je to pokušao i promjenom Ustava 1980-ih, samo nije dobio suglasnost republike. U knjizi piše da ih nije ni trebao pitati za suglasnost, jer se tako izgubilo na vremenu. Tada Srbija i JNA zauzimaju iste pozicije. Ni u *Memorandumu* (SANU, čiji je nacrt objavljen u beogradskim *Večernjim novostima* u rujnu 1986., op. a) ne govori se protiv

početka brutalno obračunava sa svim protivnicima – čistio je institucije od kadrova koji se nisu slagali s njim i sve što je mislilo drukčije. *Memorandum* i poslije *Peticija intelektualaca o Kosovu* dva su ključna trenutka u homogenizaciji srpske elite. *Peticiju* je potpisalo 215 intelektualaca. Uz potporu vojske oni su bili frontalna snaga, ali njihova snaga bila je zanemariva u odnosu na energiju koju je Milošević postigao mobilizacijom i homogenizacijom srpskog naroda. Srbija izbjegava činjenice koje jasno govore o njezinoj odgovornosti za raspad Jugoslavije na brutalan način. Zato namjerno izbjegava i Hašku konferenciju iz 1991., koja je nudila očuvanje

sporazum Haške konferencije, ali je Momir Bulatović na povratku bio zadržan nekoliko sati u Beogradu, nakon čega je povukao potpis s tog dokumenta. Srbiji je trebalo jugoslavenski okvir jer je pred međunarodnom zajednicom i jugoslavenskim narodima trebala opravdanje za rat koji je vodila pod izlikom da brani Jugoslaviju. Pod parolom obrane Jugoslavije Milošević je sprječio pokušaj Vuka Draškovića i generala Simovića da se već tada ozakoni formiranje srpske vojske. (...) Badinterova komisija ponistišta je tvrdnje Srbije da pravo na samoodređenje imaju narodi, a ne republike. Zahvaljujući toj komisiji republike su dobile mogućnost da se kandi-

moraju biti kralježnica Balkana, što je nažalost osobito izraženo u situaciji poraza. (...) Udio mitologije u srpskom nepriznavanju istine duboka je tema. Srbija nema pravog pristupa dijelu historije koji se odnosi na otomansku imperiju, nema ni jedne validne knjige koja bi se time bavila, osim male knjižice Olge Zirojević. Iz nepoznavanja činjenica stvoren je mit o Kosovu, o srpskom herojstvu i nebeskom carstvu. Cijela srpska historija jedna je velika laž!“ ("Bez istine nema pomirenja" - razgovor Andrije Tunjića sa Sonjom Biserkom, *Vijenac – književni list za umjetnost, kulturu i znanost*, br. 558-560, Matica hrvatska, 25. srpnja 2016.) ■



Sigetska bitka vođena u ljetu 1566. označila je početak kraja turske vojne nadmoći u jugoistočnoj Europi

Djelić prikazane karte prikazuje važnost jedinstva Istočne i Zapadne Crkve te očuvanja kršćanstva tijekom osmanlijskog osvajanja Europe u srednjem vijeku



## FILATELIA



Poraz hrvatsko-ugarske vojske na Mohačkom polju 1526. i borba za hrvatsko-ugarsko prijestolje između Ivana Zapolje i Ferdinanda I. Habsburškog omogućili su daljnji prodor Osmanlija u srednju Europu

Reprodukacija slike iz Topkapi muzeja u Istanbulu prikazuje primanje prijašnjeg ugarskog kralja i turskog vazala Ivana Žigmunda II. u Zemunu kod Sulejmana Veličanstvenog neposredno prije Bitke kod Sigeta 1566.



Madari su 2008. godine u spomen na 500. obljetnicu rođenja Nikole Šubića Zrinskog, zapovjednika obrane Sigeta od 1561. do 1566., izdali marku s njegovim likom i prikazom juriša iz utvrde Siget 1566.

# MARKE BITKA KOD SIGETA

Početkom rujna Hrvatska i Mađarska obilježile su na poštanskim markama 450. obljetnicu Bitke kod Sigeta. Također, marke u zajedničkom izdanju na istu temu izdale su Mađarska i Turska s prikazom vojskovođa Nikole Šubića Zrinskog i Sulejmana Veličanstvenog

Ivo AŠČIĆ

Početkom rujna Hrvatska i Mađarska obilježile su na poštanskim markama 450. obljetnicu Bitke kod Sigeta. Identičan dizajn dviju maraka izdanih u formi bloka prikazuje grb Sigeta i juriš Nikole Šubića Zrinskog iz utvrde Siget (reprodukcia slike Bertalana Székelya s kraja XIX. stoljeća koja se čuva u Déri muzeju u Debrecenu, Mađarska) te reljef okoline Sigeta na ostatku bloka (reprodukcia reljefa turskog kipara Metina Yordanura). Također, marke u zajedničkom izdanju na istu temu izdale su Mađarska i Turska s prikazom vojskovođa Nikole Šubića Zrinskog i Sulejmana Veličanstvenog.

Bitka je vođena između hrvatsko-ugarske i turske vojske krajem ljeta 1566. godine za važnu utvrdu Siget (mađ. Szigetvár) u jugozapadnoj Mađarskoj, na najkraćem putu od istoka prema Budimcu i Beču. Osmanlije su Siget opsegdale i 1556. kad ga je obranila posada pod zapovjedništvom Marka Stančića.

Nakon neuspjela svoja dva pohoda na Beč 1529. i 1532., sultan Sulejman Kanuni koji je vladao od 1520. do 1566. pokrenuo je u svojoj 75. godini treći ratni pohod preko Ugarske na Beč. Koliko su bile ozbiljne pripreme potvrđuju i činjenica kako je sagradio znameniti most kraj Osijeka, za prelazak vojske iz Slavonije u Ugarsku. Most se protezao od dašnje Tvrđe u Osijeku preko baranjskih močvara do Darde u duljinu od



Prikaz reprodukcije skulptura velikih vojskovođa Nikole Šubića Zrinskog i Sulejmana Veličanstvenog koje se nalaze u Mađarsko-turskom parku prijateljstva u Sigetu

približno 8 km, a bio je širok oko 6 m. Sulejmanov most ušao je u povijest kao jedan od najdužih mostova na svijetu, a njegovi su ga suvremenici nazivali "osmim svjetskim čudom". Moderno organiziranoj turskoj vojski, koja se sastojala od 100 tisuća vojnika i 300 topova, na putu prema Beču našao se Siget, grad strateški važan za obranu Hrvatske i Ugarske. Obranu grada sa svega 2500 vojnika (uglavnom Hrvata) vodio je Nikola Šubić Zrinski, koji je također sudjelovao i u prethodnim bitkama koje su zaustavile Osmanlije da zauzmu Beč. Sultan, koji je željno žurio osvojiti Beč, nudio je Zrinskom vlast nad Hrvatskom i Slavonijom kako bi velika

turska vojska neometano nastavila ratni pohod prema zapadu. Zrinski je odbijao sve sultanove ponude čekajući pomoć rimsko-njemačkog cara Maksimilijana II., koja nikad nije stigla. Čak je i s Osmanlijama naknadno sklopio mir uz obvezu godišnjeg plaćanja danka. Opsada Sigeta potrajala je više od mjesec dana. Branitelji utvrde odbijali su stalne turske navale, a istodobno su kratkim i žestokim napadima turskoj vojsci nanosili velike gubitke. Tijekom bitke umro je i sultan Sulejman, a veliki vezir Mehmed-paša Sokolović prikrio je njegovu smrt i 7. rujna zapovjedio napad tijekom kojeg su turski vojnici

uspjeli zapaliti kaštel sigetske utvrde. Tad je Nikola Šubić Zrinski zapovjedio proboj u kojem je poginuo. Među nekoliko preživjelih branitelja bio je i kasniji hrvatski ban Gašpar Alapić, te Franjo Črnko, tajnik, pisar i komornik bana Zrinskog koji je sastavio ljetopis *Podsjedanje i osvojenje Sigeta*. Gubici turske vojske iznosili su oko 30 tisuća vojnika, a nakon bitke povukla se u Tursko Carstvo. Siget je oslobođen 1687. tijekom Bečkog rata za oslobođenje (1683. – 1699.).

### NIKOLO ŠUBIĆ ZRINSKI

Nikola Šubić Zrinski, rođen u Zrinu na Banovini 1508., najpoznatiji je pripadnik kneževske obitelji Brbićkih koja je potjecala iz starog hrvatskog plemena Šubića. Zrinski se isticao uspjesima u borbama s Turcima, pa 1542. postaje hrvatski ban kako bi organizirao obranu. Prva prava grofovска grbovnica (vladarška povjelja) u Hrvatskoj izdana mu je 1558., postao je 1561. zapovjednik utvrde Siget u jugozapadnoj Mađarskoj, a ubrzo i zapovjednik obraće šireg područja Ugarske s desne strane Dunava. Njegovu junaštvu divili su se u cijeloj tadašnjoj Europi, nazvali su ga Leonidom – imenom antičkog junaka simbola junaštva. Opera *Nikola Šubić Zrinski* ostala je do danas simbol hrabrosti, odlučnosti i želje hrvatskog naroda za slobodom. Mađarska je čak pet puta do sada izdavala marke s motivom Nikole Šubića Zrinskog (mađ. Miklós Zrinyi). ■

# VOJNI VREMENI PL.0V

Pripremila Petra Kostanjšak

## USTROJENA 28. ESKADRILA TRANSPORTNIH HELIKOPTERA

U zb "Lučko" ustrojena je 24. rujna 1991. godine 28. eskadrila transportnih helikoptera. Nakon gašenja postrojbe ulazi u sastav 91. zrakoplovne baze "Zagreb". Hrvatsko zrakoplovstvo dobilo je 23. rujna 1991. svoju prvu letjelicu odmila nazvanu "stara frajla". Riječ je bila o helikopteru JNA oborenom kod Petrinje i prizemljenom bez oštećenja koji je zatim preuzeala Hrvatska vojska. Eskadrila više-namjenskih helikoptera Mi-171Sh 91. zrakoplovne baze danas djeluje u zb "Lučko".

PRIJE 25 GODINA

23. RUJNA  
1991.



PRIJE 25 GODINA

8. LISTOPADA  
1991.



## DAN NEOVISNOSTI REPUBLIKE HRVATSKE

Dan neovisnosti Republike Hrvatske obilježava se 8. listopada. Tog je dana prije 25 godina Sabor Republike Hrvatske jednoglasno donio Odluku Sabora Republike Hrvatske o raskidu državno-pravne sveze s ostalim republikama i pokrajinama SFRJ. Dan prije donošenja odluke JNA je bombardirala Banske dvore pa je zasjedanje Sabora održano u Šubićevu ulici 29 u Zagrebu.

## VOJNO-REDARSTVENO HODOČAŠĆE

Nacionalno vojno-redarstveno hodočašće u Mariju Bistricu organizira se od 1993. godine. Tradicionalno okuplja brojne pripadnike OSRH i MORH-a, MUP-a, hrvatske branitelje, pripadnike povijesnih postrojbi te visoke civilne, vjerske i vojne dužnosnike.

PRIJE 23 GODINE

LISTOPAD  
1993.



PRIJE GODINU DANA

6. LISTOPADA  
2015.



## NAJVEĆA VJEŽBA OD DOMOVINSKOG RATA – ZDRAŽENA SNAGA 15

Na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" kod Slunja održana je 6. listopada po-kazna vježba s bojnim gađanjem Združena snaga 15, najveća vježba Oružanih snaga RH od Domovinskog rata. Bila je ujedno prva vojna vježba koja se provodi la u četirima dimenzijama ratovanja – na kopnu, moru, iz zraka te u cyber prostoru. Sudjelovalo je više od 1000 pripadnika svih ustrojstvenih cijelina OSRH. U pripremi i provedbi vježbe sudjelovalo je Glavni stožer OSRH i pristožerne postrojbe, kopnene snage, mornarica, zrakoplovstvo, logističke postrojbe i specijalne snage. Cilj vježbe bio je pokazati integrirane sposobnosti OSRH i uspješnost uvođenja novih sustava i opreme u operativnu uporabu.



## 2. LISTOPADA 1941.

Početak njemačke ofenzive na Moskvu u jednoj od najvećih bitaka Drugog svjetskog rata. Bitka je završila u siječnju 1942. porazom Njemačke.

## 4. LISTOPADA 1957.

Sovjetski Savez lansirao je Sputnik 1, prvi umjetni satelit u Zemljinoj orbiti.

## 4. LISTOPADA 2001.

Ruski zrakoplov Tupoljev-154 naletu iz Izraela za Rusiju pao je u Crno more. Tvrđilo se da je pogoden raketom koju je ukrajinska vojska ispalila tijekom vježbe.

## VOJNA ODLIKOVANJA

Junaštvu Nikole Šubića Zrinskog tijekom njegova posljednjeg juriša iz Sigeta s preostalim braniteljima stalna je inspiracija umjetnicima (Johann Peter Krafft: *Juriš Nikole Šubića Zrinskog iz Sigeta*, 1825.) (<https://thewarforchristendom.files.wordpress.com>) (slika 1)



Na ovom ćemo mjestu u idućim brojevima objavljivati serijal *Vojna odlikovanja* autora Marinka Ogoreca.

# NASTANAK I RAZVOJ

Značajke oružane borbe i gotovo svi povijesni modeli ratovanja oduvijek u prvi plan stavljuju sustav vođenja i zapovijedanja kao temeljni preduvjet učinkovitog funkcioniranja oružanih snaga, ali ujedno i opredjeljuju vlastiti sustav vrijednosti specifičan isključivo za oružane snage. Taj sustav vrijednosti utemeljen je prije svega na vojnoj stezi kao immanentnom modelu funkcioniрањa vojne organizacije. Nama, da bi autoritarna organizacija, kamo, je vojska mogla uspješno djelovati, potrebna je razvijena stega koja osigurava jedinstveno ponašanje pripadnika postrojbe u skladu sa zahtjevima časnika, zahtjevima vezanim uz službu te pravilima i propisima. Stega je najvažniji čimbenik uspješnog funkciranja vojne organizacije, a označuje obvezu poštivanja uobičajenih normi i pravila ponašanja, pridržavanja određenih prava i dužnosti, organiziranog djelovanja i poštivanja utvrđenih rokova (detaljnije u članku Što stoji iza vojne stuge? Hrvatski vojnik, br. 388 od 16. ožujka 2012.).

Međutim, oružana borba i opasnosti koje nosi sa sobom (ranjavanje i smrt) u velikoj su mjeri bili iskušenja pred kojima su se redovito nalazili pripadnici oružanih snaga u ratnim operacijama, a prevladavanje tih iskušenja zahtijevalo je veliku hrabrost svakog pojedinca. Potrebno je bilo prevladati jednu od najsnažnijih primarnih emocija – strah (strah je prirodna emocija prirođena ljudima i životinjama na višem stupnju razvoja, a služi kao svojevrstan obrambeni mehanizam nagona za preživljavanje). Kad se čovjek nađe u opasnosti nagonski je želi izbjegći, pri čemu strah igra odlučujuću ulogu, motivirajući na bijeg ili, u krajnjem slučaju, na obrambenu reakciju. S druge strane, hrabrost je sposobnost učinkovitog, racionalnog prevladavanja straha i reakcija prouzročenih strahom, što je posebno važno bilo upravo kod ratnika.

U prvo su vrijeme sukobi vođeni bez posebnog razvijanja snaga ili primjene neke vojne formacije, malim skupinama boraca u bliskoj, individuelnoj borbi, bez izražavanja težišta. Takav je način borbe tražio iznimnu hrabrost svakog borca i motivaciju za isticanje u ratnim sukobima pa se cijela društvena zajednica prema ratničkim zaslugama pojedinaca odnosila s iznimnim poštovanjem, a proslavljeni ratnici uživali su neupitan društveni ugled (Slika 1). Nasuđen, izdaja, izbjegavanje bitke, prototomu, izdaja, izbjegavanje bitke, bijeg s bojišta i kukavičluk smatrani su nedopuštenim ponašanjem u borbi, doslovno u svim kulturama i civilizacijama, što je podrazumijevalo nepodijeljenu osudu cijele zajednice (počevši od prvobitne zajednice pa sve do naših dana).



Ovaj je tekst prvi, uvodni dio serijala.



Marinko OGOREC: Vojna odlikovanja

# VOJNIH ODLIKOVANJA

Posljedice takve osude bile su gubitak osobne časti i pripadnosti zajednici te niz različitih oblika kažnjavanja, nerijetko uključujući i smrtnu kaznu. Da bi se stimulirala hrabrost kao jedna od najvažnijih vrlina vojnika, proslavljenim su ratnicima već od najranijih vremena dodjeljivana vanjska (vidljiva) obilježja kako bi se već na prvog pogled mogao uočiti njihov društveni ugled te nerijetko i povlastice koje su uz taj ugled pripadale.

## OBILJEŽAVANJE TIJELA U PREDSTATISTIČKOM RAZDOBLJU

U plemenskim su zajednicama istaknuti ratnici imali pravo, ali i obvezu, na posebnu tetovažu, i to iz dva osnovna razloga – kako bi bili prepo-

znatljivi kao slavni borci te kako bi u borbi djelovali zastrašujuće na protivnika (postoje opsežni zapisi iz rimskog razdoblja o takvim tetovažama kod Dačana s kojima su Rimljani bili u trajnim sukobima). Slobodni ratnici Dačana često su ukrašavali tijela velikim tetovažama (aristokratija u nešto manjem opsegu), kako bi dodatno zastrašujuće djelovali na protivnika (slično kao Iliri). U tom su slučaju najbolji ratnici, ujedno na najviše tetovirani zastrašujućim tetovažama, često u borbu ulazili goli do pojasa. Tetoviranje lica posebno je bilo zastupljeno među polinezijskim Maorima gdje se podrazumijevalo da ratni poglavica ima najizraženije i zastrašujuće tetovaže. S vremenom su ratničke tetovaže postale obvezu muškaraca u pojedinim plemenskim zajednicama te sastavni dio obreda muške inicijacije – trenutka kad se dječak prima u muško društvo te

postaja ratnik i punopravan član plemena. U brojnim se prvobitnim zajednicama taj običaj zadržao do danas, iako je sam čin inicijacije više ili manje izgubio svoje ratničko obilježje.

Osim tetoviranjem, u predstatističkim društvima bio je razvijen cijeli sustav vanjskog obilježavanja istaknutih ratnika po čemu su oni bili prepoznatljivi već na prvi pogled – neovisno o tome je li bila riječ o posebnom označivanju ratničkim bojama, specifičnom naoružanju ili drugim obilježjima. Poznato je kako se u većini sjevernoameričkih indijanskih plemena ubičajilo ukrašavanje ratnika orlovim perom za svakog ubijenog protivnika. Najistaknutiji ratnici i ratni poglavice nosili su posebno izrađenu perjanicu od orlova perja po kojoj ih je protivnik od orlova perja izdaleka (Slika 2). Nerijetko su i njihovo oružje i oprema bili ukrašeni i perjem, što je svakako pružalo impresivnu sliku na bojnom polju i protivnicima dodatno utjerivalo strah u



## MULTIMEDIJA

### Stiže iPhone 7

Prethodnih je godina, uoči Apple-ova keynotea, euforija bila puno veća nego ove kad su više-manje poznate smjernice tvrtke. Novi modeli iPhone-a imaju poboljšanja koja bi trebala zadovoljiti milijune vjernih fanova. Uređaji iPhone 7 i 7 Plus, jednako kao i njihovi prethodnici, ne donose nikakvu revoluciju, ali zato imaju nekoliko opcija koje su svi dosadašnji korisnici nestrpljivo čekali. Za mnoge je korisnike najbitnije povećanje količine memorije – već i jeftiniji Androidi godinama dolaze s najmanje 32 gigabajta. Apple je dugo stajao na 16 gigabajta, a iPhone 7/7 Plus dolazi s početnimi 32 gigabajta memorije te su još

dostupni modeli sa 128 i 256 gigabajta. Kamere od 12 megapiksela na oba modelima imaju optičku stabilizaciju slike i mogućnost snimanja kvalitetnijih fotografija pri slabom osvjetljenju. Model 7 Plus dolazi s dvjema kamerama (širokokutnom i telefoto) koje, prema prikazanom na prezentaciji, omogućuju snimanje fotografija na kojima se objekti u prvom planu mogu izoštiti, a pozadina zamutiti tako da slike izgledaju atraktivnije. Uređaj iPhone 7 Plus omogućuje i 2x optički zoom te bi to zaista mogla biti dosad najbolja kamera na pametnom telefonu. Tvrta je veliku pozornost posvetila i novom A10 Fusion procesoru

koji je čak četrdeset posto brži u odnosu na iPhone 6S i 6S Plus, uz pedeset posto bolje grafičke performanse. Četverojezgrevni procesor ima dvije klasične jezgre, ali i dvije štedljive jezgre koje će služiti za manje zahtjevne zadaće i pokretanje lakših aplikacija, što bi se trebalo odraziti i na trajanje baterije. Jedna od novih opcija koju također već dugo imaju konkurenčni telefoni jest vodootpornost i otpornost na prašinu.

Dok će ljubitelji glazbe cijeniti stereozvučnike na iPhoneu 7, sigurno će kritizirati odluku o izbacivanju 3,5 mm izlaza za slušalice te će za povezivanje klasičnih slušalica sa sedmicama trebati poseban

adapter koji će se isporučivati s telefonima. U prodajnom pakiranju bit će i slušalice s Lightning priključkom, a korisnicima su dostupne i AirPods bežične slušalice koje je Apple nedavno predstavio i za koje je potrebno izdvojiti oko 1100 kuna.

Oni koji su očekivali neku revoluciju od novih iPhonea ostali su razočarani. Za veće promjene trebat će pričekati još godinu kad navodno stižu potpuno redizajnirani uređaji. Ipak, većini će dosadašnjih korisnika iPhonea sve što je Apple predstavio biti i više nego dovoljno da ponovno kupe telefon s logom jabuke. Prodaja sedmica počinje 16. rujna.



### Pametni sat iz Xiaomija

Nakon što je predstavio pametne narukvice, Xiaomi je izradio i pametni sat koji nasljeđuje tehnologiju pametne narukvice, a i atraktivno izgleda. Pametni sat Amazfit ima 1,34-inčni zaslon osjetljiv na dodir te ugrađen GPS s pomoću kojeg možete pratiti svoje trkaće rute, udaljenosti, brzinu... Zaslon je izrađen tako da se vidi u svim vremenskim uvjetima, a zanimljivo je što se preko Bluetootha može slušati više od 500 pjesama koje stanu na uređaj. Zahvaljujući bateriji od 280 mAh, ure-

đaj može izdržati 12 dana u stand-by načinu rada, oko pet dana svakodnevnog korištenja, a ako imate uključen GPS i mjerite otkucaje srca u stvarnom vremenu, imate oko 35 sati. Iako ima četiri gigabajta prostora, Amazfit trenutačno radi samo na Androidu. Na stražnjoj strani nalazi se senzor za mjerjenje otkucaja srca, a zahvaljujući obavijestima, možete primati sve novosti s Facebooka, Twittera, WhatsAppa ili drugih društvenih mreža. Cijena uređaja iznosiće oko 950 kuna.

### Zbogom, Lumia!?

Dok su u finskoj Nokiji shvatili kako je budućnost u telefonima sa zaslonom osjetljivim na dodir i modernim operativnim sustavima, tvrtka je već bila izgubila dugogodišnju dominaciju na mobilnom tržištu. Pokušavajući spasiti situaciju, nisu se odlučili za operativni sustav Android, nego za Microsoftov Windows, a prvi su takvi telefoni predstavljeni pod imenom Lumia. Međutim, umjesto povratka na vrh, Nokia je prodana Microsoftu koji također nije uspio povećati prodaju.

Neki su od razloga smanjenja prodaje tih uređaja spore nadogradnje Microsoftova ope-



rativnog sustava, mala količina aplikacija, kao i nedostatak zanimljivih flagship uređaja. Prema zadnjim glasinama, čini se da Microsoft do kraja godine namjerava prekinuti

prodaju svih uređaja Lumia. To se moglo naslutiti još i prije jer Microsoft dugo nije predstavio novi pametni telefon. Kraj Lumije ne mora, međutim, značiti i kraj Microsoftovih pametnih telefona. Već dugo internetom kruže glasine o pametnom telefonu Surface kojim Microsoft namjerava pomrsiti račune Appleu, Samsungu i Googleu. Tvrta je postigla uspjeh sa Surface hibridima i prijenosnim računalom pa fanovi vjeruju kako bi i Surface Phone mogao konkurirati na zasićenom tržištu mobilnih uređaja. Njegovo predstavljanje, međutim, ne treba očekivati prije kraja sljedeće godine.

## Prenosivi zvučnici iz LG-ja

Mase samo 167 grama, kompaktan te otporan na prskanje vode, LG-jev prenosivi zvučnik PH2 svestran je i prilagođen za uporabu izvan zatvorenih prostora, jednako kao i snažniji PH4. Oba uređaja, i PH2 i PH4, imaju remen koji služi za lakše pričvršćivanje. Zahvaljujući širenju zvučnih valova unutar 360 stupnjeva i Bass Boost značajki, oba zvučnika omogućuju jasan zvuk u svakoj situaciji. Integrirani Dual Passive Radiators u modelu PH4 unapređuju kvalitetu zvuka i basa i to neusporedivo u odnosu na ostale zvučnike slične veličine. LED indikatori i dugotrajne baterije (šest sati kod PH2

te deset sati kod PH4) poboljšavaju prenosivost i uporabu. Osvojiteljstvo na trećem modelu zvučnika PH3 pomaže i u stvaranju atmosfere. Izgledom podsjeća na svijeću te dolazi u trima bojama i s postavkama za pet različitih načina osvjetljenja raznih boja. Uređaj dolazi i s desetosatnom integriranom baterijom.

Sva su tri zvučnika opremljena i ulazima za vanjske uređaje, poput MP3 i CD playera, koji nemaju mogućnost spajanja preko Bluetootha. Noviji uređaji imaju i značajku Multi Point koja služi za istodobno spajanje do dva Bluetootha.



Zadnji je u nizu uređaj PH1 koji također ima integriran dodatak za stvaranje atmosfere osvjetljenjem i petosatnu bateriju. Lagan i prenosiv, s opcijama

Bluetooth i speakerphone, zvučnik se može koristiti i kao noćna svjetiljka. Zasad je poznata samo cijena uređaja PH1 koja iznosi oko 500 kuna.

## ASUS na sajmu IFA



ASUS je na sajmu IFA 2016 održanom u Berlinu od 1. do 6. rujna predstavio Zenbook 3, Transformer 3 Pro, Transformer 3, ZenPad 3S 10 i ZenScreen. Neki su od tih uređaja već i prije prikazani, ali sajam je bio prilika da ih se sve vidi na jednom mjestu.

ZenWatch 3 podesiv je sat, a pokreće ga Android Wear. Pažljivo izrađen, prvi je zaobljeni model ZenWatcha, a očekivana cijena iznosi

oko 1700 kuna. Zenbook 3 prijenosno je računalo sa snažnim performansama, tankog profila (11,9 mm) i s Intel Core i7 procesorom. Njegova cijena iznosit će više od 5000 kuna. Transformer 3 Pro omogućuje iznimne performanse, a krasiti ga tanak i lagan dizajn. Cijena osnovnog modela iznosi oko 6600 kuna. Za bežični Transformer 3 Asus tvrdi se da redefinira 2-u-1 PC računala uz prihvatljivu cijenu koja se kreće oko 5300 kuna. Oba modela dolaze s nizom dodatne opreme kao što je

ASUS-ova univerzalna tipkovnica, Audio Pod, VR / 4K UHD ROG XG Station 2 i ASUS Pen. ZenPad 3S 10 je 9,7-inčni Android tablet s visokom QXGA (2048x1536) razlučivosti, a usto je tanak i kompaktan. Nudi i opcije namijenjene za zabavu, kao što je ASUS Tru2Life tehnologija za poboljšanje pregleda videosadržaja i sustav stereozvuka s pet magnetskih zvučnika, kao i NXP pametnu tehnologiju pojačala. Ukupna cijena trebala bi iznositi oko 3000 kuna.

## [www.belgian-tankmuseum.be](http://www.belgian-tankmuseum.be)

Belgijski muzej tenkova i nije pravi muzej. Riječ je o neprofitnoj udruzi koju čini oko 1000 ljudi s raznih strana Belgije, pa i izvan nje. Šezdesetak njih suradnici su Kraljevskog vojnog muzeja u Bruxellesu i brinu se o kolekciji oklopnih vozila koju ta ustanova ima, a raspršena je na trima lokacijama, u Bastogneu, Bruxellesu i Brasschaatu.

Dragovoljno i bez naknade održavaju i obnavljaju niz zanimljivih povijesnih i modernih vozila, a riječ je uglavnom o stručnjacima od kojih su mnogi bili pripadnici OS-a Belgije.

Ne može se reći da je web-stranica [www.belgian-tankmuseum.be](http://www.belgian-tankmuseum.be) iznimno bogata sadržajima. Ipak, dostupna je na trima jezicima, među ostalim i na engleskom. Zanimljive su video i fotogalerija na kojima se može pregledati priličnu količinu materijala koji ne prikazuju samo gotova vozila, nego i otkrivaju kako teče njihova obnova. Dakle: zanimaju li vas oklopnjaci, posjetite stranicu. Nije da ćete se predugo zadržati, ali...

D. VLAHOVIĆ

## WEB-INFO



Časopis **HRVATSKI VOJNIK** s vama je od 1991.

Odsad i na društvenim mrežama.

Pratite naše  
objave...



facebook.com/HrvatskiVojnikMagazin  
twitter.com/HrvVojnik

Gledajte naše  
filmove...



Čitajte nas  
i pronadite  
najveći izbor  
fotografija iz  
OSRH...



**www.hrvatski-vojnik.hr**



Sve što vas zanima pitajte nas...  
[hvojnik@msh.hr](mailto:hvojnik@msh.hr)

